National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

B103/A/00/6

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

National Library Bibliothèque Nationale
SEP 1978
IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL
NEWSPAPER SECTION DES JOURNAUX

Nr. 63 (2506) XXVII aastakäik — Neljapäeval, 24. augustil 1978 — Thursday, August 24, 1978 — Üksiknumbri hind 40 centi

Laserikiired rakettide vastu

Ameeriklaste õnnestunud katsed Californias

NEW YORK — Ühendriikide hästiinformeeritud ajakirjas Aviation Week & Space Technology mainitakse, et ameeriklased on sooritanud tugevajõuliste laserikiirtega edukaid katseid kiirelt lendavate rakettide hävitamiseks. Kuna ajakirjal on tihedad sidemed Ühendriikide kaitseministeeriumiga, siis peetakse seda informatsiooni autoriteetseks ja tõsioludele vastavaks.

Kui laserikiired osutuvad jõuliseks, odavaks ja praktiliseks kaitserelvaks, siis võib oletada, et nende kasutamisele võtmisel ja rakendamisel toimub suur revolutsioon kaitsetehnikas ja sõjalises strateegias.

Praktiliselt tähendaks see seda, et kõik võimalikud raketirünnakud allveelaevadelt ja maapinnal asuvatest baasidest eliminee-ritakse ning need rünnakusüsteemid muutuvad üleöö kõlbmatuks.

Saadud informatsiooni kohaselt sooritati edukad katsed laserikiirtega käesoleva aasta esimesel poolel Californias. Seni ajani on mõned teadlased avaldanud arvamist, et laserikiirte väljaarendamine ja kasutamisele võtmine on alles lapsekingades ja see võtab pikemat aega enne kui nii kaugele jõutakse.

Ameeriklaste õnnestunud katsed aga kinnitavad, et tehnilised raskused laserikiirte kasutamiseks rakettide vastu on tõenäoliselt ületatud ja et juba 1982. aastal jõutakse nii kaugele, kus laserikiired riigikaitseliseks otstarbeks praktiliselt rakendatakse.

Jõekääru Laste Suvekodu lõpetas möödunud nädalavahetusel oma käesoleva aasta tegevuse. Suvekodu lõputseremoonia ajal andis Killamängude juhatuse esimees R. Kreem Toronto Eesti Naisseltsi esinaisele Heljo Novekile üle 300 dollarilise tsheki suvekodu heaks. Seda momenti näeme vasakul toodud pildil. Paremal Naisseltsi abiesinaine Evi Jaaguste annab suvekodu toetajatele Lembit Valter'ile ja Elmar Potsep'ale üle mälestusesemed. Vasakul Heljo Novek. Foto: J. Säägi

Kuhu kadus eesti põgenik?

Soomes ja Soome lahel otsitakse 19-aastast Mart Wahter'it

HELSINGI — Soome piirivalve on saanud Nõukogude Liidust andmeid üle Soome lahe põgenenud eestlase Mart Wahteri kohta, keda venelased otsivad. Helsingi kohal rahvusvahelistel vetel oli augusti teisel nädalal näha elavat N. Liidu valvelaevade tegevust. Ööl vastu 4. augusti oli üks valvelaev uurinud helgiheitjatega Helsingi kalalaeva Soome rannavete läheduses. Veel paar päeva hiljem vähemalt kaks veealuste tiibadega vene valvelaeva olid otsimisretkel Soome ranniku läheduses.

Soome piirivalve peastaabis pole siiani veel mingeid teateid võimalikust piiriületamise kohast. Soome piirivalve ametivõimud on kinnitanud, et Viiburi piirkonnale saabus järelotsimise nõue aastal 1959 sündinud N. Liidu kodaniku Mart Eduardi poja Wahteri otsimiseks.

Teate kohaselt oli Wahter 1. augustil läinud merele ja jõudnud tõenäoliselt Soome vetesse, võibolla korjati merest mõne Soome laeva poolt või jõudis ise Soome pinnale.

Kui mees Soomes leitakse, saadetakse ta N. Liitu tagasi. Sellekohane punkt leidub Soome ja N. Liidu vahelises piirikokkuleppes.

Kuu aega tagasi leiti Tvärminne saarestikust Tammisaare lähedusest laip, mis tunnistati möödunud sügisel N. Liidus kaduma läinud meheks.

Põgenik oli sõudnud üle Soome lahe kummipaadis kuid ilmselt külmanud saarel surnuks.

Läti baptistipastor uuesti KGB vanglas

STOKHOLM (EPL) — Tuntud teisitimõtlejate kõrval on N. Liidus kuuldavasti sajandete kaupa vähetuntud inimesi, kes vaevlevad vanglates oma usuliste või rahvuslike ideede propageerimise tõttu. Nende hulka kuulub läti baptistipastor Josef Bondarenko. Ta arreteeriti järjekordselt 8. mail ja ootab Krasnodari vanglas kohtuprotsessi nagu teatab „Expressen". Ta pole kahe kuu jooksul pääsenud välja värske õhu kätte. Rasked ülekuulamised on vigastanud ta südant.

Bondarenko arreteeriti Krasnodari ja Rostovi rajoonis koos 2400 teise usklikuga. Bondarenko pidi baptistide kokkutulekul rääkima. Ta oli Riiga kutsunud USA astronaudi James Irwini, kes on aktiivne kristlane.

Bondarenko vangistati enne kui ameeriklane kohale jõudis, nad pidid Riias kohtuma.

Bondarenko saab vanglas 55 krooni kuus, selle raha eest peab ta ka sööki ostma. Iga päev toimuvad ülekuulamised. Teda ähvardatakse viieaastase laagrikaristusega Siberis.

Bondarenko õppis koolis laevaehitamist. Kui võimud said teada, et ta on aktiivne kristlane, visati ta koolist välja, kuigi ta eksamitöö oli parim. Bondarenkost sai põrandaaluse baptistikiriku juht Ukrainas. Ta oli väga populaarne kõneleja, teda kutsuti koguni „nõukogude Billy Grahamiks"

KGB pakkus talle kommunistliku ajalehe toimetaja kohta.

Alternatiiviks oli kolmeaastane laagrikaristus Siberis. Bondarenko valis vangilaagri.

Pärast vabastamist läks ta koos tuntud pastori Georgi Vinsi ja pastor Gennadi Kriutshkoviga põranda alla. Vinsi leidis KGB üles, ta kannab praegu kümneaastast karistust Jakutskis. Kriutshkov on ikka veel põranda all, tema asukohta tunnevad ainult ta lähemad sõbrad.

Bondarenkole tegi KGB ettepaneku, et see võiks põranda alt välja tulla ja jääda vabadusse. Bondarenko tegi seda ja tal lasti kaks aastat vabalt jutlustada. Aga siis vangistati ta jälle.

430 tuleõnnetuse ohvriks

TEHERAN — Iraani sadamalinnas Abadanis põles süütamise tagajärjel maha suurem kinohoone, nõudes ohvriks 430 inimelu. Ametivõimud mainivad, et katastroof tekkis tõenäoliselt fanaatiliste muhameedlaste sabotaazhi ja süütamise tulemusena, kuna muhameedlased ei sallinud et nende suurel usulisel pühal korraldati kinoetendus. Mõningate andmete kohaselt valati kinohoone ümber bensiini ning hoone uksed lukustati, et keegi tule puhkemisel välja ei pääseks.

Soomes nõutakse ühismanöövreid N. Liiduga

Stalinistide ajalehe omapärased nõuanded

STOKHOLM (EPL) Soome stalinistid nõuavad Soome ja N. Liidu sõjavägede ühiseid manöövreid. Soome ametlikud ringkonnad ei ole sellele veel reageerinud, kuid Soome kõige suurem ajaleht Helsingin Sanomat mõistis selle soovituse järsult hukka. Soome stalinistide peahäälekandja Tiedonantaja kirjutas hiljuti toimunud N. Liidu kaitseministri, marssal Dmitri Ustinovi ja tema rohkearvulise delegatsiooni külaskäigu puhul Soome muuseas järgmist:

„On täiesti põhjendatud esitada armeede koostööd mingis ulatuses toimuvate ühiste harjutuste kujul. Kui sõpruse, koostöö ja abiandmise leping ütleb, et Soome peab kaitsma end vajaduse korral koos N. Liiduga, on järeldus sellest, et asi peab olema mitte ainult poliitiliselt, vaid ka sõjaliselt ettevalmistatud. Selle valmisoleku muretsemine on raske iseenesest väga tähtsate ohvitseride külaskäikude ja muu taolise läbikäimise abil.

Ühine kaitse õnnestub — kui see osutub hädavajalikuks — juhul kui koostöö on ette valmistatud.

See ei või tähendada muud, kui mingil kujul ja mingis ulatuses toimuvaid armeede ühiseid harjutusi."

Helsingin Sanomat ütleb sel puhul irooniliselt, et seega on Soome ja N. Liit juba 30 aastat tõlgendanud sõpruse, koostöö ja abiandmise lepingut valesti, kui nad ei ole mõistnud, et „see ei või tähendada muud kui mingil kujul ja mingis ulatuses toimuvaid armeede ühiseid harjutusi".

Leht tuletab ka meele, et Soome—N.Liidu abiandmise pakt on oma iseloomult piiratud ja erineb seega harilikust sõjalikust lepingust. Ta küsib ka, kuidas nimetatud ühised manöövrid looksid „sõjalist valmisolekut".

Leht leiab, et Tiedonantaja soovide täitumine muudaks otsustavalt Soome olukorra rahvusvahelises poliitikas.

Ja see just ongi Helsingin Sanomate arvates Tiedonantaja eesmärgiks.

Kaitseminister Ustinov viibis hiljuti viiepäevasel külaskäigul Soomes kaitseminister Taisto Tähkämaa kutsel. Ustinovi erakordselt suure delegatsiooni koosseisu kuulusid muuseas Leningradi sõjaväeringkonna ülem, kindralkolonel M. I. Sorokin, Läänemere laevastiku ülem, aseadmiral V. V. Sidorov, õhujõudude marssal A. I. Koldunov ning veel kuus kindralit.

See delegatsioon tutvus Soome peastaabiga Helsingis, õhujõududega Luonetjärvis Kesk-Soomes ning Kainuu brigaadiga Põhja-Soomes. Ta külastas ka puhkusel viibivat president Urho Kekkoneni.

Juuni alguses külastas Soomet N. Liidu Balti sõjaväeringkonna ülem, armeekindral A. M. Majorov, kelle kuueliikmelises delegatsioonis oli veel kolm muud vene kindralit.

See delegatsioon käis muuseas Turus ja Poris ning jälgis Hämeenlinnas Soome sõjaväe 60-a. juubeliparaadi.

Vaatlejate arvates nende kahe sõjaväe delegatsiooni külaskäigud, eriti Ustinovi delegatsiooni oma, kajastavad N. Liidu sõjaväe ringkondade kasvavat huvi Soome vastu. Soome stalinistide mõttekäigud ja soovid annavad põhjust suureks murelikkuseks — neid võidakse ju hiljem lansseerida Moskvast kui „Soome rahva soove ja tahteavadust".

EPL/ER

Hiina toetab Jugoslaaviat

Hua Kuo-fengi uus atakk N. Liidu juhtkonnale

BELGRAD — Hiina juht ja praegune kõige suurem võimumees Hua Kuo-feng saabus Rumeeniast külaskäigule Jugoslaaviasse, kus 86-aastane president Tito oli talle korraldanud suurejoonelise vastuvõtu. Hua, kes jääb kavatsuste kohaselt Jugoslaaviasse üheksaks päevaks, ründas juba oma esimesel külakäigu päeval N. Liitu tema imperialistliku ja agressiivse poliitika pärast.

Hua tähendas tema vastuvõtu banketil peetud kõnes, et Jugoslaavia on valmis igat venelast tagasi lööma, kes üle tema piiride tahab tungida.

Kuigi Hiina juht ei nimetanud nimepidi N. Liitu, oli kõigile kuulajatele selge, keda Hua oma kõnes mõtles.

Hua ütles, et Hiina toetab kõigiti Jugoslaavia erapooletut hoiakut, mis on suunatud nende riikide vastu, kes kavatsevad teisi riike oma huvides ja oma võimupiiride laiendamiseks ära kasutada. Kõneleja kriipsutas eriti alla, et imperialistlikud riigid, kellede all ta mõtles ilmselt N. Liitu ja Ühendriike, relvastuvad praegu palavlikuliselt, mis viib ta vastu uuele sõjale.

President Tito oma kõnes hoidus hoolikalt N. Liidu kritiseerimisest kui ta ülistas erapooletust ja teiste riikide sisemistesse asjadesse mittesekkumist. Tito ei puudutanud oma kõnes ka Tshehhoslovakkia okupeerimise 10-dat aastapäeva N. Liidu punaarmee poolt kuigi ta seda sammu teravalt kritiseeris kümme aastat tagasi.

Aastapäeva ei kommenteerinud ka ükski Jugoslaavia ajaleht kuigi mõned ajalehed tõid oma veergudel ära lääneriikide ajakirjanduses avaldatud N. Liitu kritiseerivad artiklid.

Hua sõnavõtust nähtub, et Hiina annab Jugoslaaviale kõigiti oma toetuse ja aitab omalt poolt kaasa Jugoslaavia püsimisele iseseisva riigina. Lääneriikides on viimasel ajal levinenud tõsised kartused, et Tito surma korral võib N. Liit juhust kasutada ja Jugoslaaviale kallale tungida.

Prahas valitses vaikus

PRAHA — Tshehhoslovakkia pealinnas Prahas valitses N. Liidu okupatsioonijõudude sissetungimise 10. aastapäeval täielik vaikus. Oli ainult märgata, et mõned üliõpilased pidasid valvet Praha pühaku ja kaitsja Wenceslase mälestussamba juures, mis on tshehhi iseseisvuse ja vabaduse sümboliks. Mainitakse, et kommunistlikud võimud olid võtnud erakorralised ettevaatuse- ja julgestusabinõud tarvitusele võimalikkude demonstratsioonide ja meeleavalduste koheseks likvideerimiseks.

Sai surma rongi all

STOKHOLM (EPL) — Reede, 11. augusti hommikul jäi Byle jaama juures Roslagsbananil rongi alla Ada Kook, kes novembris sai 50-aastaseks. Ta oli sammumas raudteel Vallentuna poole, kus ta elas. See on lühim tee tema töökohalt Hemberga-Brunni karastavate jookide tööstusest Bylest koju.

Tugevas tuules ja haigena (ta oli end hommikul halvasti tundnud, aga siiski tööle läinud, kuid pöördus sealt enesetunde halvenedes varsti tagasi) ei märganud ta seljatagant tulevat rongi. Vedurijuht ei jõudnud pidurdada ja surm oli silmapilkne.

Kahe suurstreigi lävel

Kanada seisab kahe suurema streigi lävel, kuna Kanada lennuliiklust ähvardab tohutu kaos kui lennukifirma Air Canada lendurite ametiühinguga kokkulepet ei saavutata ja lendurid streikima hakkavad. Torontos omakorda ähvardab puhkeda Toronto Transit Commissioni liiklusvahendite juhtide streik, mis tekitab suuri probleeme Toronto liiklusele. Air Canada ja lendurite ametiühingu vahelisi probleeme katsus möödunud kolmapäeval lahendada Kanada tööminister John Munro, kes kutsus mõlemate poolte esindajad oma juurde läbirääkimisi pidama. Toronto Transit Commissioni teenistujad andsid oma hääletusega ametiühingu juhatusele kindlad volitused tarbe korral streigi alustamiseks. TTC liiklusvahedite juhid saavad praegu tunnis maksimaalselt 7.54 dollarit, kuid nad nõuavad 10 protsendilist palgatõusu ja muid soodustusi, milledele TTC juhatus ei ole leidnud seni võimalusi vastu tulemiseks.

Iisraeli tasumisrünnakud Liibanonis

TEL AVIV — Iisraeli võitluslennukid ründasid Palestiina partisanide baase Liibanonis, tekitades palestiinlastele kaotusi surnute ja haavatute näol. Iisraeli valitsus mainib, et need rünnakud kujutavad endist tasumisaktsiooni palestiina terroristide kallaletungile Londonis iisraeli lennuühingu El Al bussile, mille tulemusena üks iisraeli stjuuardess sai surma. Iisraeli juhtivatest ringkondadest mainitakse, et palestiina terroristide eesmärgiks on oma aktsioonidega torpedeerida Ühendriikides Camp Davidis algavat Iisraeli ja Egiptuse vahelist konverentsi.

Saarte rahvas!

Koguneme saarlaste suvepäevale laupäeval, 26. augustil Jõekäärul. Kohtume vanu sõpru ja loome uusi sõprussidemeid. Veedame koos ühe lõbusa laupäeva.

Saarlaste Ühing Torontos

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Kuhu kadus „Praha kevad"?

Sellest on möödunud nüüd kümme aastat kui N. Liidu tankiüksused tungisid Tshehhoslovakkiasse ja kukutasid seal Alexander Dubceki liberaalselt häälestatud kommunistliku valitsuse. Dubcek tagandati ametist, tuhanded tema kaaslased visati kommunistlikust parteist välja ja sunniti tööle minema kõige viletsamatele töökohtadele ning Tshehhoslovakkiasse jäi „korda ja rahu" alal hoidma 80.000 N. Liidu sõdurit, kellede arvu Moskva ei ole julgenud kümne aasta jooksul vähendada, kartes ilmselt uusi rahutusi ja ülestõuse, mis võivad viia kommunistliku korra kukutamiseni.

Tshehhoslovakkia käekäik enne Teist maailmasõda, sõja ajal ning pärastsõja aastail on veelgi keerulisem kui Balti riikide saatus, kuid tshehhide olukord olnuks kahtlemata palju kergem kui nad ei oleks järgnenud pärast sõda punaste peibutustuledele, mille tulemusena kannatasid ka paljud saksa armees kommunismi vastu võidelnud eesti sõdurid, kes sattusid sõja lõpufaasis Tshehhoslovakkiasse. Tshehhide hoiakut mõjutas tõenäoliselt suurel määral Hitleri armeede tungimine Tshehhoslovakkiasse Teise maailmasõja lävel, kuid tolleaegsed tshehhi riigimehed ja poliitikud oleksid pidanud olema siiski kommunismi suhtes ettevaatlikumad ja ettenägelikumad ning võitlema energilisemalt selle vastu, et neile pealesurutud natsi rezhiim ei oleks muutunud peaaegu üleöö kommunistlikuks rezhiimiks.

1960-nendate aastate kestel hakkas isegi juba Tshehhoslovakkia kommunistidele koitma, et nad olid teinud selle rezhiimi rakendamisel suure vea ning 1968. aastal hakkas tolleaegne kommunistliku partei peasekretär Alexander Dubcek pehmendama ranget kommunistlikku rezhiimi ning otsima senisest suuremat koostööd lääneriikidega. See tekitas paanika Kremlis, kus kardeti, et Tshehhoslovakkia libiseb ära vene kontrolli alt ning et tema eeskujule võivad järgneda ka teised Ida-Euroopa kommunistlikud riigid. N. Liidu algatusel viisid Varssavi pakti riigid N. Liit, Bulgaaria, Poola, Ida-Saksamaa ja Ungari 20. ja 21. augustil 1968. oma väed Tshehhoslovakkiasse ning rahva spontaanne vastupanu Prahas suruti kiirelt maha. Dubcek oma kaaslastega tagandati võimult ning Dubceki asemele panid venelased tshehhi rahvast valitsema konservatiivse ja rangekäelise kommunisti G. Husak'i, kes sõlmis N. Liiduga lepingu, mille alusel vene väed võivad jääda „riigi julgeoleku ja sotsialismi saavutuste kaitseks" Tshehhoslovakkiasse.

Husak on N. Liidu punaarmee toetusel oma võimu pidevalt kindlustanud ning iga liberaalsemate ringkondade katse kommunismi orjaahelate purustamiseks ning inimõiguste uuesti rakendamiseks on surutud armetult maha. Vaatamata kommunistliku partei survele on dissidentlik liikumine Tshehhoslovakkias siiski võrdlemisi tugev, mida kinnitab inimõiguste taotluse läkituse koostamine, millele alla kirjutasid üle 800 isiku. See liikumine on siiski võimetu N. Liidu tankiarmeede toetusel võimul püsiva rezhiimi liberaliseerimiseks ning Tshehhoslovakkias ei ole ette näha lähemas tulevikus suuremaid muudatusi. Kõrvuti poliitilise survega on riigis majanduslik olukord viimasel ajal pidevalt halvenenud, mis on lisanud uue koorma rahva kannatustele.

Lääneriikide ajakirjanduses kirjutatakse Praha dramaatiliste sündmuste 10. aastapäeval palju ridu Tshehhoslovakkiast ja seal valitsevast olukorrast, kuna tshehhide saatus on lääneriikide ajakirjanikele, kommentaatoritele ja poliitikutele nähtavasti palju südamelähedasem kui Balti riikide traagika. Kommentaarides mõistetakse N. Liidu vägivallaaktsioon ja reivastatud sissetung Tshehhoslovakkiasse hukka, kuid keegi ei kõnele sellest, miks läänemaailma meelepaha näitamiseks. Just vastupidi: neli aastat pärast Dubcek'i „Praha kevade" ja kommunismile „inimliku näo" andmise katset rakendasid Ühendriikide president Nixon ja välisminister Kissinger N. Liiduga suhtlemisel n.n. detente poliitika, millega kaudselt kiideti heaks kõik N. Liidu vägivallateod ja ulatati Kremli türannidele oma toetav ja abistav käsi. Selle poliitika rakendamise valgusel tunduvad ka läänemaailma ajakirjanduses tshehhide kannatuste arvel avaldatud haletsemise artiklid krokodillipisarate valamisena ja palgaliste nutunaiste lavastustena.

K. A.

Ainus alternatiiv.

Kui Ida-Euroopa raputas Stalini ahelaid

Endine Jugoslaavia diplomaat paljastab Moskva sisemist võimumängu

II

Jugoslaavlased, kes ei teadnud, millal N. Liit kavatses Ungarisse oma sõjavägedega sisse tungida, pidasid interventsiooni vältimatuks sel juhtumil, kui Ungaris on tõeliselt käimas kontrrevolutsioon. Kuid oli ohtlik loota üksnes nõukogude väeüksustele. Ungarlased võisid vastu hakata, mistõttu poliitilised ettevalmistused olid vältimatud.

Micunovici järgi Jugoslaavia võimumehd toetasid Kadari nimetamist Ungari uueks parteijuhiks. Kadar oli Stalini ajal vanglas istunud, mistõttu teda ei peetud seotuks stalinistidega. Venelased toetasid Münnichit, aga pikkade arutluste järel nõustusid siiski Kadariga.

Jugoslaavlased ütlesid veel, et uude juhtkonda tuleb määrata ka Rakosi ja Gerö, millega Hrushtshov ja Malenkov vastumeelselt nõustusid. Micunovici kirjutab, et Hrushtshov kirus Rakosit ja Geröt, et „Rakosi oli tulnud Moskvasse kuna Hrushtshov oli käskinud teda tagasi minna Budapesti ootama, et „rahvas ta üles pooks".

Kui nõukogude tankid veeresid 4. nov. hommikul Budepesti tänavail, põgenes Nagy koos umbes 40 juhtiva ungarlasega Budapestis Jugoslaavia suursaatkonda, kus nad palusid varjupaika. Sellega sattus Jugoslaavia äärmiselt õrnaloomulisse olukorda. Nagyt süüdistati „sotsialismi reetmises". Tema varjamisel oli kerge süüdistada ka jugoslaavlasi. Kui Micunovic läks mõne päeva pärast Moskvasse, siis see ka juhtus.

Ilmselt venelased ei hakanud oma vahekorda selgitama ainult Nagyga, vaid kakkasid mustama ka Jugoslaaviat.

7. novembril kohtas Micunovic Hrushtshovit Kremlis, et pidada nõu Nagy küsimuses. Hrushtshov ütles, et Jugoslaavial on tulnud aeg näidata kus ta asub. Jugoslaavia otsus selles küsimuses on lahenduseks Jugoslaavia ja N. Liidu vahelistele suhetele tulevikus. Hrushtshov ütles, et ta ei mõista selliste kommunistide moraali, kes hakkavad kaitsema kontrrevolutsiooni poolt kõnelejaid.

Micunovic kirjutab oma teoses, et Jugoslaavial oli kaks võimalust, kas loovutada Nagy ja teised ning kaotada oma nimi kogu maailmas, või võtta risk, et satutakse uude konflikti N. Liiduga ja teiste sotsialistlike riikidega.

11. nov. pidas Tito tähelepandava kõne Ungari kriisi üle. Oma kõnes ta kritiseeris N. Liidu taktikat Ungaris: „Kui interventsioon päästis Ungaris sotsialismi, siis see oli vältimatu. Aga N. Liit ei astunud enne mingeid vajalikke samme olukorra lahendamiseks, mistõttu sõjaline interventsioon osutus vältimatuks."

17. nov. Kremlis peetud vastuvõtul nõukogude juhid keeldusid Micunovicile kätt andmast. Vähehaaval jõuti siiski kaks tundi kestnud ägeda diskussioonini, mis lõppes alles pärast kesköd Hrushtshovi autos; Hrushtshov oli nõudnud, et ta tahab Micunovici ise koju viia. Micunovic kommenteerib nimetatud õhtu kirjeldamisel, et venelastega saab avameelselt rääkida ainult riieldes.

21. novembril kirjutas Kadar alla lubadusele, et Nagy ja teised võivad vabalt minna oma kodudesse ja neile ei juhtu midagi.

Aga kui Nagy grupp Jugoslaavia suursaatkonnast lahkus, vangistasid nõukogude üksused selle ja viisid omaga kaasa. Micunovici arvates sooritasid venelased sellega väga halva sammu, kui nad Nagy vangistasid. See ei nõrgendanud mitte ainult N. Liidu positsiooni maailmas, vaid ka Kadari prestiizhi Ungaris.

1957. a. juunikuul selgitas Hrushtshov Micunovicile põhjalikult Malenkovi Kaganovitshi ja Molotovi eemaldamist kuna need olid katsunud haarata võimu partei presiidiumi koosolekul. Hrushtshov rääkis, et ta oli koosolekul olnud täielikult eraldatud, ainult peaministri esimene abi Anastas Mikojan oli püsinud erapooletuna ning ei olnud tema vastu. Hrushtshovil õnnestus võimu ülevõtmisest hoidumine siiski põhjusel, et asi lükati edasi, kuna presiidium ei saanud selle küsimuse kohta otsust teha. Tormiline keskkomitee istung peeti järgmisel päeval ja seal stalinistid jäid vähemusse.

Kaotanud kolmik — Malenkov, Kaganovitsh ja Molotov — pidid loobuma kohtadest, kuna Bulganin'ile, keda Hrushtshov pidas idioodiks ja marssal Kliment Vorosilovile andestati.

Micunovic ütles, et see sündmuste areng oli väga tähtis, kuna kohtadelt eemaldatud isikud säilitasid esmakordselt oma elu ja neid ei hukatud nagu Stalini ajal. Nüüd anti neile uued ülesanded. Molotovist sai N. Liidu suursaadik Mongoolias, kus Micunovic kohtas teda ühe külaskäigu ajal, kus Molotov oli väga uudishimulik Moskva uudiste üle. Sellele vastamine arenes pikemaks vestluseks ja Molotov palus teda veel mitu korda jääda veidi kauemaks, kui ta oli juba minekul.

Molotov kurtis karmi kliima üle ja kaebas, et ta abikaasa oli haige. Micunovic'i paluti jälle külla tulla.

Micunovic kirjutab kommentaarina, et Molotovi saatus jättis eriti halva mulje Jugoslaavia juhtkonnale. Oma kõnes Mongoolia parteikoosolekul ründas N. Liidu peavolinik rängalt Molotovi ja süüdistas teda separatismis. Molotovi viimane ametkoht oli täiesti eraldatud, ta kannatas igavustunnet kuna tal puudus kaaslane kellega vestelda. 1958. a. esimeseks maiks sai Micunovic Molotovilt õnnitlustelegrammi Mongooliast, sellele vaatamata, et N. Liidu ja Jugoslaavia suhted olid siis väga halvad.

1957. a. sügisel eemaldas Hrushtshov sõjaministri marssal Zhukovi, kes oli ähvardanud kutsuda sõjaväe välja, et selgitada vahekorda Molotovi rühmaga. Hrushtshov kurtis Micunovicile, et ta oli sellest ehmunud, sest ta kartis, et Zhukov võiks sama teha tema vastu. Selletõttu otsustas ta Zhukovi eemaldada. See juhtus ajal, kui Zhukov oli reisil Albaaniasse ja Jugoslaaviasse.

Hrushtshov ütles siis, et ta soovib vabaneda hirmust ja kartusest, et sõdurid võtaksid võimu üle N. Liidus.

See võimu ülevõtmine tähendaks uut suure sõja ohtu, kuid ta soovis selle sammuga näidata, et kommunistlik partei on tugev ja ülestõus tähendaks kahe tugeva kokkupõrget.

Nagy lugu viis N. Liidu ja Jugoslaavia suhete pideva halvenemise poole. Seda tegi ka Jugoslaavia keeldumine alla kirjutada 12 juhtiva kommunistliku partei, kus mh. olid kaasas Hiina, Itaalia ja Prantsusmaa parteid, ühisele deklaratsioonile. Sellele järgnes, et venelased ja teised ida-riigid ei saatnud oma esindajaid Jugoslaavia kommunistlikule partei seitsmendale konverentsile 1958. a. aprillis. Samuti polnud Itaalia ja Prantsusmaa parteidel „julgust" sellest osa võtmiseks.

Sama aasta maikuul ründas Hiina esimest korda Jugoslaaviat ja juunis 1958 sai Micunovic teada, et tal tuleb minna tagasi Belgradi.

Aga kõigest hoolimata pidasid Hrushtshov ja Micunovic teineteisega lähedast ühendust ja N. Liidu juhil õnnestus mõnevõrra Micunovici lahkumist viivitada, põhjusel et nende koostöö oli hästi sujunud ja et N. Liit teda usaldas.

Just enne oma koju minekut veetis Micunovic kogu päeva koos Hrushtshoviga Mustamere rannal. Kui Hrushtshov 1971. a. septembris suri, saatis Micunovic lesele kaastundeavalduse, millele mõne päeva pärast ka tänutelegrammiga vastati.

Kommentaarid

Nende aegade detailid hakkavad juba meelest ununema ja mälus kõdunema. Paljud inimesed isegi väldivad nende ärevate ja masendavate päevade meenutamist, kuna need võivad rikkuda nende unerahu.

Juttu on 1940. aasta suvepäevadest, mil eesti kommunistid tegid Eestisse tunginud vene punaarmee tankide abil „töörahva revolutsiooni" ja kommunistide poolt Kremli kontrolli all moodustatud „Riigivolikogu" kuulutas 21. juulil 1940. aastal Eesti nõukogude sotsialistlikuks vabariigiks ja otsustas paluda, et N. Liidu Ülemnõukogu võtaks selle vabariigi vastu N. Liidu koosseisu liiduvabariigina. 21. juuli on seega Eesti vallutamise ja okupeerimise ametlikuks tähtpäevaks ning seda pühitsetakse okupeeritud Eestis kommunistliku Eesti sünnipäevana.

Kas meile see meeldib või ei meeldi, kuid selle kurva tähtpäeva puhul peaksime alati meenutama, kes olid need mehed ja naised, kes müüsid maha oma kodumaa ja sahkerdasid selle oma rumaluses ja võimuahnuses maha Venemaale ja sealsetele kommunistlikkudele valitsejatele. Okupeeritud Eesti ajalehtedes möödunud 21. juulil avaldatud artiklite põhjal võeti sellel saatuslikul Riigivolikogu koosolekul ohtralt sõna. Tähtsamad sõnavõtjad olid Krulli tehase kauaaegne töölisvanem Voldemar Reining, ja sellised tuntud kommunistid nagu Johannes Lauristin, Neeme Ruus, Arkaadi Uibo, Oskar Sepre ja Erich Kadakas, kelledega liitusid ka kommunistide poole üle jooksnud sotsialist Aleksander Jõeäär ja kirjanik Johannes Semper.

Kõnelejatest Johannes Lauristin ülistas nõukogude võimu, Neeme Ruus esitas ettekande Eesti liitumisest N. Liiduga, Aleksander Jõeäär rääkis maa kuulutamisest rahva omandiks. Oskar Sepre rääkis pankade ja suurtööstuste natsionaliseerimisest ning E. Kadakas ja J. Semper pidasid vajalikuks selgitada, millisele hiilgavale tulevikule eesti rahvas läheb vastu nõukogude korra all. Eriti huvitav oli 26-aastase noorkommunisti Arkaadi Uibo sõnavõtt, milles kajastus hirm, et eesti rahvas ei salli kommunismi ning selle rezhiimi püsimine Eestis baseerub ainult N. Liidu toetusele. Nii mainis see noor reetur oma sõnavõtus: „Ainult tihedas liidus teiste sotsialistide maadega — Nõukogude Liiduga — on mõeldav ja võimalik meie sotsialistliku vabariigi püsimine ja areng. On päris selge, et üksikult ei suudaks meie vastu panna välistormidele, üksikult meile oleks raskem likvideerida reaktsioonijäänuseid meie omal maal . . ."

Kui mõned teoreetikud väidavad, et eesti kommunistid ei salli venelasi ning unistasid juba 1940. aastal iseseisva kommunistliku Eesti riigi rajamisest, siis ei pea need oletused paika. Arkaadi Uibo sõnavõtt, mis oli kahtlemata kõrgemalt poolt ette dikteeritud, näitab meile eriti ilmekalt, et eesti kommunistid ei arvestanud võimu haaramisel rahva poolehoiuga ja plaanitsesid juba siis venelaste kaasabil meie rahva vaimu ja vastupanu sihikindlat hävitamist. Kui eesti rahvas ägab praegu raske venestamise surve all ning teda ähvardab väljasuretamise oht, siis on selles draamas kõige tähtsamad peategelased ja süüdlased eesti oma kommunistid.

*

Raske on mõistatada, millisel alusel valivad venelased okupeeritud Eestis tegutsevad Moskva asevalitsejad. Kui äsja Eestimaa Kommunistliku partei esimese sekretäri kohal tehti ümbermõbleerimisi ja saadeti partei senine esimene sekretär Ivan Käbin poliitiliselt vähemtähtsale ja -nõudlikule kohale, siis ei osatud ennustada, et tema asemele nimetatakse esimeseks sekrtäriks parteis seni peamiselt tehnilisel alal kõrgetel kohtadel teeninud Karl Vaino. Need, kelledel on olnud juhust jälgida pikema aja jooksul okupeeritud Eestis ilmuvaid ajalehti, on võinud veenduda, et Karl Vaino esines lehtede veergudel võrdlemisi tagasihoidlikult ning et tema esile rühkimine ei olnud mingil määral märgatav.

(Järg lhk. 3)

Miinipanemise masin Ida-Saksamaal

MÜNCHEN — Ida-Saksamaal on uus soomusmasin, millega „istutatakse" miine piki Lääne-Saksamaa piiri, ütles Bayeri siseminister Alfred Seidl. Seidl ütles, et see sõiduk on pidevalt olnud tegevuses Bayeri kirde piirilõigus. See uus soomusmasin kaevab automaatselt augud maasse ja „külvab" neli miini järjestikku. Juba varem on seal piiril olemas kolm rida miine.

NEW YORK — Brooklyni sild on kujunenud tänavarööviite „shopping marketiks", kurdavad silla Brooklyni poolsed elanikud. Rahvakoosolekul ühes sealses kirikus nõuti politsei abi. Soovitakse, et vähemalt üks politseinik mootorrattal patrulliks sillal. Brooklyni sild on suureks atraktsiooniks eriti turistidele, kes aga pahatihti langevad röövlite ohvriks. Sillal ja silla käikudel on röövimisi peagu iga päev.

Uudiseid kodumaalt

Narva meres või veehoidlas sõitis suure kiirusega 25-aastane Valetin Kornilov. Pöörakut tehes ta ei vähendanud kiirust, paat paiskus ümber. Kaaslased pääsesid, kuid paadijuht ise uppus.

*

Kodumaal valmistab tõsist muret asjaolu, et mitmed majandid oma koresöödahoidlate luuke ja väravaid ei lukusta. Sellist külalislahkust on olnud agarad kasutama viinauimas rändurid puhkamiseks, kes mõnigi kord on ka tule valla päästnud. 30. juuni õhtul lõpetati heinavedu Harju rajooni „Rahva Võidu" kolhoosi 300 tonni mahutavasse heinahoidlasse. Pärast tööd jäeti aga väravad lukustamata. Öösel poole kolme paiku oli hoidla leekides. Mullu valminud hoone põles täna-vuse heina- ja põhusaagiga maani maha.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

26. ja 27. aug. on valvearstiks dr. M. Leesment, tel. 481-6834.

Eesti pagulasteadlaste matrikkel

Eesti Teaduslik Instituut Rootsis peakoosolekul k. a. veebruarikuul otsustati koostamisele võtta kõigi eesti teadlaste väljapool kodumaad kokkuvõtlik biograafia või matrikkel.

Vastavad ankeetlehed saadeti juba maikuul välja mitmele sajale teada olnud eesti teadlasile üle terve vaba maailma.

Juba paari kuu möödudes võib nentida, et see aktsioon on leidnud heakskiitu ja hindamist suures ulatuses ning töötab anda ülimalt positiivseid tulemusi. Seni on ankeetlehtede tagastamisega vastuseid saabunud juba paljudelt teadlastelt Euroopa maades. Ülemeremaade vastused viibivad tõenäoliselt peamiselt aeglustunud postiliikluse tõttu.

Eesti Teadusliku Instituudi täpne (uus) aadress ankeetlehtede tagastamiseks kui ka andmete saatmiseks väljastpoolt on: Institutum Litterarum Estonicum, Box 76 08, S-103 94 Stockholm, Sweden.

Lääneranniku päevade album postitati

Vancouveris 1977. a. suvel toimunud Lääneranniku Eesti Päevade Album, mis Torontos trükiti, postitati möödunud nädalal kõigile eeltellijaile trükikoja poolt.

Torontos on album müügil Eesti Abistamiskomitees ja ajalehtede talitustes hinnaga viis dollarit tükk.

Postiteel tellijaid palutakse tellimised saata koos tshekiga XIII L. E. P. peakomiteele aadressil: Boris Tesnov, 1091 West 59th Ave., Vancouver, B. C. V6P 1Y1.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Ivan Käbinil ja Karl Vainol on siiski üks väga tähtis ühine omadus — nad on sündinud või kasvanud Venemaal. Nähtavasti usaldavad Moskva suurhärrad siiski Venemaa eestlasi palju rohkem kui Eesti pinnal sündinud ja võrsunud kommuniste, kelledest paljud on aastate jooksul pingutanud ja punninud, et kõige kõrgemale positsioonile välja jõuda kuid see pole neil õnnestunud. Arvatavasti on venelastel väga kurvad kogemused 1940. aastal partei peasekretäri kohale pandud Karl Säregа, kes jäeti sõja ajal venelaste Eestist väljalöömisel Eestisse põrandaalusele tööle kuid avastati ja langes sakslaste kätte vangi. Kuuldavasti reetis Karl Säre sakslastele palju kommunistide saladusi ning Säre vastu valitseb sellest ajast peale selline viha, et tema nimi ei esine isegi Nõukogude Eestis entsüklopeedias, kus on peetud vajalikuks ära tuua üsna pisikeste ja avalikusele tundmatute punategelaste pilte ja nimesid.

Ivan Käbini ja Karl Vaino ümberpaigutamise puhul ei mainitud, et Käbin on üles kasvanud ja Karl Vaino sündinud ja kasvanud Venemaal. Nende elulugudes kinnitatakse aga allakriipsutatult, et nad on eestlased. Eesti rahvale on ja jäävad nad aga „jeestlasteks", kellede esmajärguliseks ja tähtsamaks ülesandeks on eesti rahvalt Moskva ja venelaste huvides viimane higiraasuke välja pigistada.

AMI

Toronto laulumehi ootab tegevusrohke hooaeg

T.E. Meeskoori esimees August Raag vestleb eelolevast tööst

Toronto Eesti Meeskoor on olnud kaastegev mitmel suvisel eestlaste üritusel. Koor andis mehise osa juba rahvarohkel küüditamiste mälestusteenistusel, külastas Jõekääru laste suvekodu ja oli mitmel maakondlikul, aga ka õhtusel esinemisel hiljutisel Killamängudel. Nii on jäänud mulje, et T.E. Meeskoor on pidevalt olnud kaasas meie rahva kultuuriliste sündmustega. Mis aga kooril on ees, sellest vestleb meile koori esimees August Raag.

Praegu on alles suvepuhkuste järg, aga T.E. Meeskoori esimees A. Raag ütleb, et eelolev tegevusaasta algab juba 5. septembril klubiõhtuga Eesti Majas. See on iseseisva kavata üritus, kus tutvustatakse eesolevat tegevuskava, mille juhatus on suvekuudel kavandanud. Aga seal on ka möödunud suviste sündmuste arutlemine, kuna kohal on au-, toetav- ja tegevliikmed koos koori naissektsiooniga.

Kooril tulebki varakult oma tööga alustada, sest 8. okt. on meeslaulupäev New Yorgis.

T.E. Meeskoor võtab sellest osa solistkoorina ja esimees loodab, et koor läheb sinna võimalikult tervikuna. See on pikk nädalalõpp. Sõidetakse bussiga või autodega välja laupäeval, peetakse kontsert koos sellele järgneva peoga ja 9. okt. tullakse jälle Torontosse tagasi. Meeskooride laulupäev on alati olnud suursündmuseks ükskõik, kus seda aastate jooksul on peetud.

Ja siis ongi juba jõulupühad saabumas. 15. dets. on koori jõulupuu koos Estonia orkestriga, mis toimub eelmiste aastate eeskujul. Ka sellele järgnev pop-kontsert on aastatega omale ilme saanud ning sõpru leidnud. Seekord toimub see 15. jaan.

17. veebr. on tavakohane Eesti Vabariigi aastapäeva sisuline ja meeleoluline perekonnaõhtu ning 21. aprillil toimub koori igakevadine aastakontsert.

Tuleval aastal ei tähenda see veel suvepuhkusele minekut, kuna 5. mail toimub Torontos Eesti Lauljate Liidu poolt korraldatav üldlaulupäev. Sellest sündmusest võtab meeskoor muidugi osa. Tõenäoliselt toimub see Varsity staadionil, kus kunagi toimus eesti laulupidude 100. aasta juubelilaulupäev.

A. Raag ütleb, et selle hooajaga koos algavad juba ettevalmistused ESTO-80 laulupäeva kava õppimisel. Küsides kui palju koori liikmeist kavatsevad sinna minna, vastab esimees, et minejate arv pole veel täiesti kindel, kuid kooril on kavatsus ja lootused sinna minekuks ja esinemiseks.

Eelolev on koori 29. tegevusaasta. Juba 20. augustil sõitis koorijuht Harri Toi New Yorki, kus tehakse lõplik valik kevadise üldlaulupäeva laulude osas. Kõigi arvestuste kohaselt tuleb sellest hooajast üks aktiivsemaid tegevusaastaid.

Kuid vaadates tagasi eelmistele 28-le tegevusaastale, on seljataga tulemusterohke töõväli, kus on antud 105 iseseisvat kontserti, osa neist on olnud kontsertreisid, millega on eesti meeslaulu viidud ka Euroopa mandrile. Selle kõrval koor on korraldanud ja osa võtnud kümnest meeslaulupäevast.

Praegu eesolev meeslaulupäev toimub pikema vaheaja järele, kuna koorid on arvestanud teiste suursündmustega ja valinud oma aja siis, kui on vaheaegu.

Kuid koor on kaasa teinud kõik üldlaulupäevad, on esinetud rahvuslikel mälestuspäevadel ja aktustel ning on esinenud Kanada publikule eestluse tutvustamise otstarbel. T.E. Meeskoor on alati sammunud eesti kultuuriorganisatsioonide esireas.

Küsimusele kui palju on kooris aastate jooksul olnud laulumehi, siis arvab A. Raag, et tegevliikmete arv võib tõusta 250 ringi, nende hulgas on ka rohkesti noori. Praegu on koori koosseisus 65 lauljat. Tegevus on tulnud toime lauluvennalikus koostöös tublide juhtide vendade dr. Roman Toi ja Harri Toi ning algupoolel August Kiilaspea juhtimisel.

Sellekõrval on koori naissektsioon, kus praegu on esinaiseks Salme Vesi, väga suure panusega kaasa aidanud agarate meeste töö edustamist ja sisustamist.

Jõudes oma vestlusega noorte juurdekasvuni, ütleb A. Raag, et nagu teistel pagulasorganisatsioonidel, nii on ka T.E. Meeskooril sama mure noorte juurde saamiseks, sest praeguse 65-e laulja hulgas on üle paarikümne kuldmärgi kandjat, kes just leeripoistena laulma ei hakanud. Asutajaliikmeist on lauljate ridades veel viis. Noorte juurdekasvuga pole kooril õnne olnud, aga praegu ollakse siiski lootusrikkad, kuna meeskooriga on ühinenud teise koorijuhina Toronto ühiskonnas hästi tuntud muusikapedagoog Asta Ballstadt, kes võib ehitada silla generatsioonide vahele. Ta on meeskoori aidanud 1964. a. alates, tehes kaasa ka meeskoori Euroopa-reisi klaverisaatjana. Ka eelolevale meeslaulupäevale sõidab ta kaasa solistkoori klaverisaatjana ja ühendkooride ühe juhina.

Baltimores toimunud Ülemaailmsete Eesti Päevade puhul, kui T.E. Meeskoor marssis rongkäigus ja laulis „Saa vabaks Eesti meri, saa vabaks eesti rand", sai koor südamlikuma aplausi. „Seda saaks korrata", arvab A. Raag, „uuesti Stokholmis. Selleks palutakse uusi laulusõpru meeskooriga ühineda, kuna praegu on paras aeg, sest ettevalmistused on algamas. Sellepärast kõik, kes tahavad tulla meestega meeste laulu laulma, ühinegu nüüd meiega".

Toronto Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi järjekordne kalapüügi võistlus peeti juulikuul St. Johns Lake'is, kus võistlejate võõrustajaks oli Elmar Sooäär. Tagajärjed olid nigelavõitu, sest mitu kuud kestnud põuased ilmad olid ka kalad ja saagi „kokku kuivatanud". Pildil seltsi esimees Ülo Villmäe (vasakul) auhindu üleandmas 1. kohale tulnud H. Kasele, temast edasi 2. kohale tulnud Jaan Liikanen ja 3. kohale tulnud Rein Liikanen. Foto: Tommy Tomson

EUROPEAN
SHEEPSKIN
COATS . . . at
WHOLESALE PRICES!
Ladies' — Men's
AS ILLUSTRATED
LADIES' Reg. $595 ...... $395
MEN'S Reg. $575 ...... $375
Also Leathers & Suedes
MEN'S Reg. $230 .... $149
LADIES' Reg. $260 .... $159
Monday to Friday 9-6
Saturday 9-4
Gimpex Limited
448 KING ST. W.
at Spadina 362-0083

VAJATAKSE
AMETNIKKU
masinakiri, eesti- ja inglisekeele oskus vajalik
Avaldused elulookirjeldusega saata Toronto Eesti Ühispanga juhatusele, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

REIN KOPPEL
CHEVROLET · OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Eesti õppetool Sudbury ülikooli?

VANCOUVER (VE) — Eesti Kirikufondi esimehe Ed. Kalkuni algatusel toimus 13. augustil nõupidamine Sudbury's asuva Laurentian University juurde eesti keele ja kultuuri õppetooli saavutamiseks. Koosolekust võtsid osa umbes tosin kohalike organisatsioonide esindajaist, dr. Juta Kitching-Kõvamees Laurentian University'st ja Olev ja Kalle Merilo Portlandist.

Dr. Kitching andis ülevaate soome-ugri sektsiooni saamisvaludest ja tõstis esile eriti Atso Matkuri tööd. Tal olid ka kaasas kaks Viiralti originaali kunstniku pühendusega Andre Mrozewski'le, kes oli Viiralti sõber Pariisis. Dr. Mrozewski on nüüd Laurentiani raamatukogu juhataja suhtub pooldavalt ka eesti keele ja kultuuri õppe- ja uurimiskeskuse asutamisse.

Soome sektsiooni asutamine võttis viis aastat aega.

Kuna Laurentian on uus ülikool, siis on seal kergem uusi sektoreid rajada kui suurte vanade ülikoolide juurde,

mis aastakümnete kestel isegi kanada-aineliste uurimuste keskuseid ei loonud.

Koosolekul avaldati arvamist, et praeguses multikultuuri soodustamise õhkkonnas oleks ehk aeg ka küps eesti keele õppetooli nõudlemiseks. Eestlased peaksid selleks aga ise kaasa aitama — nii sooviavalduste esitamisega kui ka stipendiumide loomisega. Vancouverlased võiksid oma stipendiume siduda ka adm. Pitka ja kol Jaan Unt'i nimedega, kuna need on mõlemad Briti Kolumbias elanud.

Sellisel kombel saaks ka eesti nimesid ajalukku sisse viia.

Dr. Kitching andis pikema ülevaate sellest kuidas teised rahvused on oma õppetoole saavutanud Kanada ülikoolide juures. Meil oleks kõige tähtsam huvi eesti keele ja kirjanduse vastu. Kõne alla tuleks eesti keele korrespondentkursus ülikooli tasemel, mille „krediite" saaks teistesse ülikoolidesse üle kanda.

Nõupidamisel otsustati suvehooaja lõpul uuesti kokku tulla, et konkreetseid plaane välja töötada.

TL

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „...." .... 197.... Tellimise katteks lisan $ .... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi ....
Aadress ....

UNUSTAMATA ARMAST

dr. VASSILI VALMRE't

surnud Stokholmis

mälestavad leinas

abikaasa HERMELINE
SUGULASED Eestis
ELLA ja LEANDER Torontos

ÕNUTUTART

LIIDA't

mälestab

Siin ränduri tee on lõppenud
ja jõudnud rahusadama

JULIA PIIK perega

4812 YONGE STREET (Sheppardi lähedal) 221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsioonilisks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teenimud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

KIRIKUD

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
Tel. 461-2077
582 Jones Ave., Toronto 6, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.,
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühap., 27. aug. JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Kõnelevad misjonär Walter Kimberg ja Edmond Saraoja.

5-tollised jätkudeta vihmaveerennid
ALGAN VÄRVITOONIDES
valge, pruun, must, helebeesh, metsaroheline
Varustame ISETEGIJAID vihmaveerennidega ja sinna juurdekuuluvaga
HELISTAGE
FACTORY ON WHEELS
661-3843 661-3021

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS
meie ühiskonna teenistuses
Eesti Majas
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Soovin osta „Jõekäärule" või ümbruskonda
SUVEMAJA
või krunti.
Teatada tel. 282-8576

KALEVIPOEG

Õppe- ja tööraamat
Hind $2.50
Saadaval VABA EESTLASES
Abistamiskomitees
kooliõhtutel Eesti Majas
Postiteel: L. Marley, 149 Bishop Ave. Willowdale, Ont. M2M 1Z7
Postikulu 50 c

Aeg on mõtelda talvepuhkuse veetmisele lõunas. Tehke oma reservatsioonid varakult.

H. KIVI TRAVEL Lic. 1064361
EESTI MAJAS, 958 BROADVIEW AVE., Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. kontoris 466-4813, õhtuti ja nädl.lõppudel 759-3588

FINN TASTE BAKERY

7 Grantbrook Ave. (Finch Plaza)
(Finchi nurgal, Bathursti ja Yonge vahel)

TELEFON 225-0824

Meilt saate maitsvaid saiu ja küpsiseid pidudeks ja igapäevaseks.

Ari avatud: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—8, laup. 9—4.
(Esmaspäeviti suletud)

„Põgenejad" ootab lavale pääsemist

Helga Nõu vestles oma uuest draamateosest ja näitekirjandusest

15. augustil toimus Eesti Kunstide Keskuse korraldusel kirjandusõhtu, kus Rootsis asuv eesti kirjanik Helga Nõu vestles oma draamateosest „Põgenejad", mis siinse EKK noorteteatri poolt eeloleval sügisel lavale kavatsetakse tuua. Kuna selle lavale toomine toimub siinsetele eestlastele, siis on autori omapoolsed seletused väga sobivad ja teost tutvustavad.

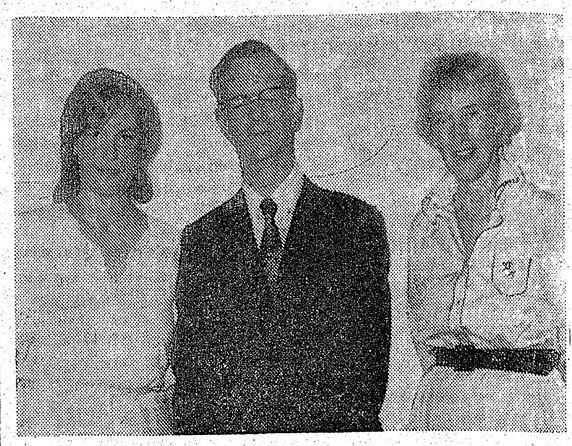

15. augustil toimus Eesti Kunstide Keskuse korraldusel kirjandusõhtu, kus pidasid ettekanded kirjanikepaar Helga ja Enn Nõu. Pildil külalised koos EKK presidendi Stella Kersoniga, vasakult Helga Nõu, Enn Nõu ja Stella Kerson.

Eesti näitekirjandus on see kunstiala, mis paguluses kõige vähem on arenenud. Teater on seisnud enamvähem paigal. Ei halvusta klassikuid ja konventsionaalseid töid, kuid peab olema areng, muidu ei tule noored eesti teatrisse, nagu seda märgata võib Rootsis.

Teatrit on raskem uuendada kui maalikunsti või luulet. See peab toimuma koostöös autori, näitlejate ja näitejuhi vahel. Meil pole selliseid autoreid, ega uue kooliga näitejuhte. Väiksemaid katseid on tehtud.

Ise olen proosat kirjutanud, romaane ja novelle, nende hulgas ühe novelli ka dialoogi vormis.

Seda lugedes oligi keegi Kanadas idee saanud ja 1972. a. septembris tuli Stella Kersonilt kiri, kus küsiti, kas kirjutaksin näidendi EKK tellimisele, et eesti näitekirjandusele avada uusi suundi.

Alustades tööga avastasin, et see pole kerge. Teadsin liiga vähe teatri ja lava võimalusist. Romaanis on lihtne. Näidendis peab näitama piltlikult dialoogi läbi. Kuid me räägime väga tähtsusetuid asju, jättes tähtsad aimatavaks.

Pärast esimese vaatuse kirjutamist jäi töö seisma. Lugesin palju moodsat näitekirjandust ja algasin uuesti tehtut ringi kirjutades. Töötasin selliselt kolm aastat.

Kas see töö õnnestus, ei ole veel teada, sest see on tänapäevani lavale toomata.

Näidendis on olenev üks kolmandik autorist, teine kolmandik näitejuhist ja viimane kolmandik näitlejaist, kes selle esitavad.

„Põgenejad" on näidend, kus kandvaks teemaks on põgenemine mitmel pinnal ja mitme isiku juurest ühest olukorrast teise olukorda. Tütarlaps põgeneb tegelikkusest unistuste juurde, eestlased põgenesid vägivalla eest, põgenetakse oma isiklike mälestuste eest või iseenese eest. Väljaarvatud mees, kes keeldub tunnistamast, et ta on põgeneja, nimetades end rohkem huvireisijaks, kuid on sellejuures siiski põgeneja politsei eest.

Siis on näidendis oluline, mida põgenemisel kaasa võetakse. Igaühe juures on erinevaid põhjusi ja siiski kõik pole tõsised sümbolid. Mõnes tundub humoristlikke viiteid. Põgenejad elavad oma pampude otsas ooteruumis, kus on kell mis ei käi, vaid seisab, kuigi kõik sellele vaatavad.

Järgmiseks elemendiks on probleemid, mille eest põgenetakse. Tegelased on kaotanud usu oma põgenemise otstarbesse. Sellega on teema üldinimlik, uudis on ainult viis, kuidas see esitatakse.

Olen tahtnud seda arendada kui üht muusikatükki, nagu sümfooniat, kus kõik elemendid on vajalikud soovitud meeleolu loomiseks.

Nagu raudteejaama ooteruumis sagiv rahvas annab taustamuusika.

Tahan oma näidendis näidata moodsa inimese raskust üksinda ühiskonna vastu olles, keda keegi ei kuule. Seda tuleks esitada ilma pausideta, kuid see on näitejuhi töö. Kirjutasime koos Ennuga kord kahekõne, kus üks rääkis üht, teine teist juttu samaaegselt, taoti vaikides. See muutus kakofooniaks.

Seda ideed olen kasutanud ühes stseenis, kus mees ja naine räägivad kumbki oma juttu ja kolmandaks momendiks on moodne monotoonne tiiutav muusika.

Olen näidendis katsetanud ka isiku ja ruumi muudatuste katsetamisega. Näidendi lõpul pole peategelasel enam võimalik põgeneda ja tal jääb üle oma kahte naist, kes tegelikult on sama tegelane, kahe nimega hüüda. Olukord ei muutunud, ainult isik. Samuti on mitmeid võtteid ruumiprobleemide lahendamisel. Vaatuste vahel tuuakse põgenemise efektid ka publiku hulka, keda kutsutakse kaasa põgenemisele. Valjuhäälдajast kostub kuulipilduja plagin sõjaillusiooni andmiseks. Need kõlavad küll nagu näpunäited lavastajale, kel on siiski vabad käed kirjutatud näidendi lavastamiseks.

Eestis kuulati pisarsilmil Ühendriikide laulukoori

Kavatsus kutsuda Ameerikasse Eesti Akadeemilist Meeskoori

Kontsertreisilt Euroopast saabus tagasi Wittenbergi ülikooli segakoor Springfieldist, Ohiost, N. Venes lauldes kahel kontserdil Leningradis, ühel Moskvas ja neljal Eestis. Loodud sidemete tagajärjel on Wittenbergi üliõpilaste segakooril kavatsus kutsuda sügisel USA-sse esinema okupeeritud Eesti akadeemilist meeskoori.

Wittenbergi koori liige Cathy Frame jutustas Springfieldi ajalehele „News-Sun", et raske on sõnadega edasi anda eesti publiku reageerimist koori poolt Tallinnas ettekantud lauludele.

Kooril oli kavas peale ameerika laulude ka mitu eestikeelset laulu, mis kuulajaskonnalt kutsusid välja tormilised kiiduavaldused.

Kui aga koor lõpulauluna laulis „Mu isamaa on minu arm", siis kuulas publik seda püsti seistes ja pisarsilmil. Kogu publik nuttis, ütles Cathy Flame ja seda nähes hakkasid pisarad mööda põski alla veerema ka paljudel kooriliikmetel.

Koori esinemise kohta Pärnus teatatakse sealt kellegi kohaliku elaniku poolt: Kontsert toimunud Vallikäärus, kus asub laululava. Umbes 800-pealisele publikule, kes tulnud kuulama ameerika üliõpilaste segakoori, olnud esimeseks suureks ja ka meeldivaks üllatuseks kui koor pärast inglis-keelsete laulude ettekannet laulis heas eesti keeles Gustav Ernesaksa poolt viisistatud „Tartu valged ööd".

Aga kui pärast pikki kiiduavaldusi koorijuht asus jälle koori ette ja 68-liikmeliselt koorilt kõlas laitmatus ettekandes „Mu isamaa on minu arm", siis tõusis rahvahulk püsti ja paljud pühkisid pisaraid silmist.

Aplaus kestis veel tükk aega pärast seda kui koori liikmed olid juba lavalt lahkunud.

Springfieldi ameerika ajalehe kirjelduse järgi olevat eestlased Tallinnas ja Pärnus tahtnud ameerika koori liikmeid lillede alla matta.

Wittenbergi ülikooli segakoori juht John Williams jutustas kohalikule ameerika ajalehele, et on olnud raskusi koorile loa saamiseks N. Liidus esinemiseks. Juba antud luba tahetud tühistada veel nädal enne koori väljalendu ja Williams käinud USA välisministeeriumi ja N. Vene saatkonna esindajatega rääkimas, kuni lõplikult luba anti.

Koorijuht John Williams oli väljendustega N. Venes olukorra suhtes tagasihoidlik, kuna ta soovib kutsuda USA-sse esinema Eesti akadeemilist meeskoori.

Segakoori liikmed aga jutustasid Springfieldi „News-Sun" reporterile mõndagi huvitavat ja iseloomustavat N. Vene olukorrast. Ühelt kooriliikmelt konfiskeeriti nõukogude tolliametniku poolt USA ajakiri „Time".

Kooriliige Allan Seiler jutustas, et kooriga olid alati kaasas nõukogude ametiisikud, kes ei lasknud koori ega üksikisikuid kuhugi minna omapead ja kohalike elanikega rääkida.

Kooriliige Sue Figley ütles, neid olevat hoiatatud, et kõneluses nõukogude inimestega nad olgu väljendustes ettevaatlikud. Moskvas paigutati koor hotelli, mis asus räpases ümbruskonnas, kus puudus soe vesi, kuna veetorud olevat katki jne.

(VES)

FURS by FINN'i
AUGUSTIKUU VÄLJAMÜÜK
Viimane nädal kuni 40% hinnaalandust.

Vastselt saabunud uued moed on praegu laos ja müüakse soodustatud hindadega.

Kasutage juhust ja ostke augusti väljamüügilt. Säästate sadu dollareid.

Tasuta hoidmine
Kindlustus
Monogramm

OSTKE NÜÜD, MAKSKE HILJEM

Meil on ka suur valik nahk- ja seemisnahkmantleid ja jakke.

Tutvustame teile ka kvaliteetseid kaamelikarvadest ja mohäärmantleid.

FURS by FINN

191 EGLINTON AVE. EAST — TELEFON 488-1701
Avatud 9.30 — 6.00, neljap. kella 7-ni, laup. 3-ni
CHARGEX, MASTER CHARGE

Jõekääru

Tunnustussõr

Kuivõrd suur tundega suvekodu sid need vähesed paljudele lastele

Laupäeval, 19. au sid laste suvekodu vatajad viimast ko aastal lipuväljakul hümni helide saate pud.

Suvekodu tegevu lik ja seda võib ja sa, kus tegevus ku seks: Rahvatantsu ne, ja eesti keel, spordi läbi, ühtlas sport, meelelahutus de ja isetegevuse k kunst, nahatöö ja

Need neli osa oli leidnud täies ula

Jõekääru suveko on, et lapsed saav kõnelema eesti kee rest valitakse igal püüdlikum eesti kelledele pärast õh se üle tunnustusm lõpul saavad püüdl rimad eesti keele r du, samas jagatak mitmesugustel teis rimatele ujujatele a üle ujumistreener

Paremate spor auhindu spordiala bit Tork.

Paremateks Kale teks tunnustati nask'i ja L. Aruva mised suvekodu

1. Tenno Andra, ta jagasid Urve Voi ker, samuti kolmar sid omavahel Jut Maimo Palumäe. N hindu Lydia Aruva

Laskmises on sa tulemusi ja laskur hindu välja lasket berg järgmiselt: skautide laskevõist lid esimese kolme Heine, 2. Peeter Je Kivi. Suurtest tüd 12 aasta) osutusi laskuriteks: 1. Kari 2. Anita Greenbau Hopp.

Suured poisid Erik Nippak, 2. H Sulev Martin.

Keskmised tüdru Palumäe, 2. Siiri ne Parum.

Keskmised pois Andra, 2. Kalev V Norheim. Võitjate hinda välja pan

ESTO MUTUAL
Aktsia hind 1
145 King St. W
Toronto, Ont
Telefon päev
õhtul 92

OPTICAL S
R. SCHMID,
Suur valik euroo
Zeiss, Rodens
Spetsialiseerunud
al
1586 BLOOR ST.
pooi Dundas
TELEFON

JAAN
KATUS
Tel. 69
Teeme uusi ja
nii linnas ku

kirjandusest

us Rootsis asuv eesti
K noorteteatri poolt
silnsetele eestlastele,

korraldusel kirjan-
ıar Helga ja Enn
tella Kersoniga, va-

na näidendis näidata
nese raskust üksinda
astu olles, keda keegi
da tuleks esitada ilma
uid see on näitejuhi
sime koos Ennuga
õne, kus üks rääkis
ist juttu samaaegselt,
s. See muutus kako-

i olen kasutanud ühes
us mees ja naine rää-
hki oma juttu ja
ks momendiks on
monotoonne tiiutav

endis katsetanud ka
ni muudatuste kätse-
äidendi . lõpul pole
enam võimalik pö-
l jääb üle oma kah-
s tegelikult on sama
he nimega hüüda.
muutunud, ainult
on mitmeid võtteid
emide lahendamisel.
el tuuakse põgenemi-
publiku hulka, keda
kaasa põgenemisele.
ast kostub kuulipil-
sõjaillusiooni andmi-
kõlavad küll nagu nä-
astajale, kel on siis-
d kirjutatud näidendi
s.

y FINN'i
STIKUU
AMÜÜK
nädal kuni
aalandust.

saabunud
d on praegu
müüakse
ustatud
idega.

e juhust ja
gusti välja-
Säästate
ollareid.

hoidmine
dlustus
ogramm

MAKSKE HILJEM

mantleid ja jakke.
seid kaameli-
antleid.

NN

FON 488-1701
, laup. 3-nl
GE

Jõekääru suvekodu suleti lippude langetamisega

Tunnustussõnad, mälestusmärgid ja auhinnad viimasel päeval

Kuivõrd suurt tööd on tehtud Jõekääru Laste Suvekodus ja millise suure armastuse ja kohusetundega suvekodu juhatajad ja kasvatajad nende hoolde usaldatud noortega tegelevad, selles võisid need vähesed lastevanemad ja noortesõbrad veenduda, kes lippude langetamisel kassa elasid paljudele lastele auhindade jagamise.

Laupäeval, 19. augustil kogunesid laste suvekodu noored ja kasvatajad viimast korda käesoleval aastal lipuväljakule, et rahvushümni helide saatel langetada lipud.

Suvekodu tegevuskava oli täielik ja seda võib jagada nelja ossa, kus tegevus kujunes järgmiseks: Rahvatantsude siivendamine, ja eesti keel, kehaline areng spordi läbi, ühtlasi ka laskesport, meelelahutuslik osa mängude ja isetegevuse kaudu ja lõpuks kunst, nahatöö ja keraamika.

Need neli osa olid rakendamist leidnud täies ulatuses.

Jõekääru suvekodu põhimõte on, et lapsed saavad ja peavad kõnelema eesti keelt. Kuuest tarest valitakse igal õhtul parim ja püüdlikum eesti keele rääkija, kelledele pärast õhtusööki antakse üle tunnustusmärk. Suvekodu lõpul saavad püüdlikumad ja parimad eesti keele rääkijad auhindu, samas jagatakse ka auhindu mitmesugustel teistel aladel. Parimatele ujujatele andis auhinnad üle ujumistreener Mai Kreem.

Paremate sportlastele jagas auhindu spordiala juhataja Lembit Tork.

Parematekš Kallevipoja tundjateks tunnustati magister K. Linask'i ja L. Aruvaldi poolt järgmised suvekodu noored:

1. Tenno Andra, kuna teist kohta jagasid Urve Voitk ja Eric Luiker, samuti kolmanda koha jagasid omavahel Juta Metsala ja Maimo Palumäe. Neile jagas auhindu Lydia Aruvald.

Laskmises on saavutatud häid tulemusi ja laskuritele jagas auhindu välja lasketreener E. Ruberg järgmiselt: Üle-Kanadalisel skautide laskevõistluse sarjas tulid esimese kolme hulka: 1. Hillar Heine, 2. Pester Jeeger, 3. Robert Kivi. Suurtest tüdrukutest (üle 12 aasta) osutusid parimateks laskuriteks: 1. Karin Rüütelmann, 2. Anita Greenbaum, 3. Tuula Hopp.

Suured poisid (üle 12 a.) 1. Erik Nippak, 2. Hillar Heine, 3. Sulev Martin.

Keskmised tüdrukud: 1. Maimo Palumäe, 2. Siiri Oder, 3. Molline Parum.

Keskmised poisid: 1. Tenno Andra, 2. Kalev Wallner, 3. Nils Norheim. Võitjatele oli kaks auhinda välja pandud — Eesti Skautide Malev ja ühe auhinna Eesti Sihtkapital Kanadas.

Jõekääru kasvandike vanemate tüdrukute grupp annetas suvekodule 25. aastapäevaks endi poolt valmistatud seinavaiba. Pildil näeme tüdrukuid vaipa üle andmas. Vasakul Naisseltsi esinaine Heljo Novek, paremal suvekodu juhataja Anu Pirn.

Foto: J. Säägi

Abijuhataja Jaan Elias tänas ja kiitis noori hea eesti keele rääkimise eest. Ta jagas paremateleja püüdlikumatele eesti keele rääkijatele ka auhindu. Püüdlikumaks eesti keele rääkijaks oli E. Palumäe kuna Eero Voitk oli parem väikeste tare kasvandik. Aarne Elias andis auhindu paremateletennisemängijatele.

Toronto Eesti Naisseltsi esinaine Helju Novek pöördus lühikese sõnavõtuga noorte, nende vanemate ja külaliste poole.

Ta tänas ja tõstis esile Jõekääru heatahtlikke abistajaid, suvekodu juhte, kasvatajaid, köögipersonali. Lipuväljakul üles rivistunud personalile jagas ta tunnustuseks Jõekääru 25 a. juubelialbumi, kuna köögi juhatajat Maimo Varikut vääristati veel kimbu lilledega.

Naisseltsi abiesinaine Evi Jaaguste oma sõnavõtus tänas juhatuse nimel kõiki abilisi ja sõpru, kes 25-e aasta jooksul on abiks olnud suvekodu heaolule. Ta tänas suvekodu juhatajat Anu Pirni, suvekodu õde Elva Gelzins'i ja meesabilisi, erilist tähelepanu osutati E. Ruberg'ile ja S. Kolgale kunsti ja käsitöö õpetamise eest. Ta annetas mälestusesemed järgmistele isikutele: Joosep Engso, Elmar Pintson, Valter Schaer, Elmar Potsep, Rein Rannala ja Lembit Valter.

Erilist tänu jagas ta köögipersonalile ja majandusala juhatajale pr. Valterile. Tänu osaliseks said ka Johannes ja Taivo Säägi, kes on palju head reklaami teinud suvekodule nii pildis kui ka ajalehtede veergudel.

Robert Kreem oma lühikeses sõnavõtus tänas Naisseltsi esinaist Helju Novekit koos juhatusega ja kõik, nii lapsi ja kasvatajaid, kes Killamängudel esinesid ja ta tõi tervitusi Killamängude toimkonna ja maakonde vanemate poolt, kes palusid Jõekäärule üle anda toetusena 300 dollarit. Nende sõnadega andis R. Kreem esinaisele üle 300 dollarilise tsheki.

Esinaisele andsid suured tüdrukud nende poolt valmistatud nägusa vaiba, millele olid sisse kootud Jõekääru ja juubeli märgid.

Lõppsõna lausus E. Ruberg, kes palus ka vabadust eesti rahvale ja maale. Järgnes Eesti hümn, mille helide saatel hakkasid langema lipud.

Lippude väljakult liiguti rivi korras Peamaja ette, kus lipuväljakul langetati Jõekääru lipp Jõekääru laulu saatel. Suvekodu juubeli laager oli lõppenud.

Kell 2 kogunessid personal ja asjaosalised söögisaali pidulikule lõunasöögile, kus lausuti veel tunnustussõnu neile, kes seda olid ära teeninud ja H. Novek soovis veel kõigile head suve lõppu ja tujukülllaseid päevi.

J. S-gi

Teadaanded jahi- ja kalasportlastele

T.E.Ö.J.S. korraldusel toimub seltsi liikmete omavaheline laskevõistlus haavlipüssist laupäeval, 9. sept. algusega kell 10 e.l. Läti Jahiklubi „Berzaine" laskerajal. Võistlus toimub 1978. a. esiküti tiitlile, Labatts Co. rändkarikale ja seltsi juhatuse poolt väljapandud auhindadele. Palutakse kõikide laskehuviliste osavõttu.

Seltsi 1978. a. sügisene havipüügi võistlus toimub pühapäeval, 10. sept. Simcoe järve Royal Beach'i vetel. Kogunemine kell 7.00 e.l. Park Motelli restorani vastas oleval Texaco bensiinijaama parkimise platsil. Võistluse algus kell 8.00 e.l. Lähemat informatsiooni võistluse korra kohta antakse kogunemise kohal. Peale võistluse lõppemist palutakse koguneda Royal Beachi F. Aadli suvila juurde.

Provincial pargist paatide ettetellida soovijatel palutakse helistada Ü. Villmäe telef. 267-6745 vähemalt nädal enne võistlust.

Balti meeskondade vaheline traditsiooniline laskevõistlus haavlipüssist toimub laupäeval, 16. sept. T.E.Ö.J.S. korraldusel Läti Jahiklubi „Berzaine" laskerajal, algusega kell 9.00 e.l. Võistlusest osavõtjaid palutakse teatada laskevõistluse üldkorraldajale E. Saar'ele hiljemalt 9. sept. Laskemoon on võistlusest osavõtjatele seltsi poolt tasuta. Palutakse kõigi laskehuviliste osavõttu.

Seltsi suvisel väljasõidul kalameeste kalaõnn oli kesine. Üheksast väljapandud auhinnast tuli ainult kolm auhinda väljaandmisele. Esimesele kohale tuli H. Kask, teiseks J. Liikanen ja kolmandaks R. Liikanen.

Seltsi juhatus tänab perekond E. Sooäärt seltsi väljasõidu heaks korraminekuks kõigiti kaasaaitamises.

JUHATUS

Hea eesti keel Metsaülikoolis

Erakordselt tervikuline koosseis soodustab õppetööd

Metsaülikooli tegevus Kotkajärvel on nädala esimestel päevadel arenenud ilusate ilmade kaasabil edukalt. Korraldajad kinnitavad, et kursustest osa võtvate õpilaste koosseis on erakordselt koostöötahteline ja homogeenne ning et nii keelepuhtaid päevi eesti keele rääkimisel pole varem olnud. Õpilaste huvi loengute vastu on erakordselt suur ning üks innukam loengute kuulaja on lektor Ignas Tõrmaküla, kes ise esineb loenguga teemal „Mälestusi Eesti poliitilisest elust".

Esmaspäeval andis oma romaani „Paha poiss" telgitagustest ja loomismetoodikast ülevaate kirjanik Helga Nõu, kes siiralt selgitas romaani loomisega seoses olevaid probleeme. Dr. R. Taagepera kõneles teemal „Võisturelvastumise matemaatikast", esitades statistilisi arve maailma jõudude tasakaalu kohta.

See ettekanne oli sissejuhatuseks seminar-huviringile, mis käsitab Eesti tuleviku probleeme.

Õhtuses kavas rääkis dr. T. Virkhaus teemal: „Kolm eesti heliloojat: Pärt, Tamberg ja Rääts". Referent andis ühtlasi helilindilt edasi nende muusikat, mainides, et need heliloojad on oma võimetelt maailma-tasemega modernistid. Dr. Virkhaus kinnitas, et helilooja Tamberg on virtuoos igas zanris ning tõi näitena tema „Pateetilise kantaadi".

Teisipäeval dr. E. Nõu rääkis oma kaheosalisest romaanist „Lõigatud tiibadega" ja „Pärandusmaks". Tema ettekandest selgus kuivõrd erinev on tema loomingulise töö süsteem tema abikaasa Helga töötamissüsteemist.

Samal päeval oli kavas ka dr. O. Millerti loeng „Pagulaspsühholoogia", milles referent peatus siiski peamistel üldistel psühholoogia probleemidel.

Õhtul esitati kaks filmi. Üks neist oli Lääne-Saksamaa televisioonifilm, mis käsitas Balti riikide ajalugu 13. sajandist kuni tänapäevani ja teine ühe Torontos elava eesti filmimehe film tänapäeva Tallinnast.

Meie lehe eelmises numbris oli eksikombel mainitud, et Metsaülikooli seekordsel kursusel on kogusummas 102 õpetajat ja lektorit. Tegemist on loomulikult veaga, kuna õigesti tuleb lugeda 102 õpilast ja lektorit.

50c SAVE 50c

OFF OUR REGULAR PRICE
UPON PRESENTATION OF THIS
COUPON WHEN PURCHASING ONE POUND OF

CAFE'DE PARIS COFFEE

UPPER CANADA COFFEE WORKS & TEA MILLS INC.
ST. LAWRENCE MARKET, 95 FRONT ST.
LOWER LEVEL — SOUTH BLDG.

OFFER EXPIRES SEPTEMBER 30 1978

50c SAVE 50c

HEY . . . LOOK WHAT WE'VE GOT

CELLULOSE INSULATION

Säästate kuni 50% 12,5 kg kotilt
Nüüd on õige aeg osta isolatsiooni

AIRWOOL INCORPORATED

1 GUARDSMAN RD. THORNHILL, ONT. L3T 2A1

TELEFON 881-8101

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN

281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.

Soome rukkileib

EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID

Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—2. Esmasp. suletud.

FINNISH DELICATESSEN
(Endine Parkway äri)
461 Queen St. W. — Tel. 363-7676
5 ust läänepool Spadina Ave.

TÄHELEPANU! Uued lahtioleku ajad: esmasp. — reedeni 9—6, laup. 8—4

Palume suuremad leiva ja muude pagaritoodete tellimised sisse anda 2 päeva varem. Aitäh!

ESTO MUTUAL FUND, LTD.

Aktsia hind 18. aug. $7.21

145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.

Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vana nii linnas kui ka suvilates

Korrastan
VÄIKEMOOTOREID
muruniitjad, kettsaed, lumepuhujad ja päramootorid.
Tel. 225-3983 — H. KASK

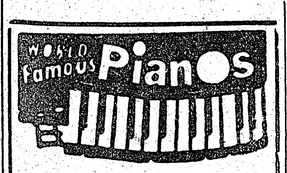

Hea klaver on eluaegne investeering!
Suur valik tunduva hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika instrumendid.
Remeny
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 • Tel. 363-1966

FINLAND PAVILION
QUEEN ELISABETH BLDG. CNE
16. augustist kuni 4. septembrini
SUUR VALIK SOOME PRODUKTE
NÄITEKS:
ORNAMENTAALSED AKNAKATTED j.m.
THE LAPLAND SHOP
ARTS, CRAFTS, HOBBIES Bldg. CNE
16. augustist kuni 4. septembrini
TE-RI PRODUCTS LTD.
2338 Danforth Ave.
Tel. 421-2115
3340 Yonge St.
Tel. 483-1293
Avatakse pärast CNE d

SPORT

Õnnestunud Eesti Mängud

4.—6. aug. toimusid Lakewood'is, N. Jerseys iga-aastased Eesti mängud, mis on peamiselt sportlikku laadi. Leidsid aset ujumise-, kergejõustiku-, võrkpalli-, korvpalli-, lauatennise-, välitennise-, male-, bridzhi-, golfi- ja laskevõistlused. Kõikjal oli palju osavõtjaid, kuigi osaliselt toimusid võistlused vihmase, kuid sooja ilmaga.

Ujujaid oli 20 ja peale viimaseid üksikalasid, kus purustati hulk E. Mängude rekordeid, toimusid perekondlikud teateujumised maade vahel. Kanadat esindas Kreemide perekond, ujudes koosseisus Piret, Madis, Viiu ja Mai Kreem'id, tulles hõbemedalile.

Kuldmedali sai Treumuth'ide perekond Lakewoodist ja kolmandaks tuli kadunud Jul. Kanguri poeg ja poja-pojad.

Tuleval aastal on loota paljude perede osavõttu sellistest teateujumistest, mis eriti tekitas põnevust publiku hulgas.

Võrkpallis võistles 6 meeskonda, kus võitjaks tuli Toronto Kalev, võites finaalides New Yorki 2:0. Järgnesid Baltimore, Syracuse, N. Yorgi E. Ü. S. ja Toronto Kalevi veteranid. Võitjas meeskonnas mängisid L. Nieländer, V. Novek, T. Ilves, H. Piirsalu, M. Põldma, R. Remmel, A. Luiker, A. Töllasepp ja T. Töllasepp. „Kalevi" veteranid olid H. Jaaguste, A. Tents, E. Loorand, A. Aug, A. Ruus, Luiker j.t. Naiste võrkpallis sai kuldmedali USA-Baltimore naiskond ja hõbemedali Rootsi gaidide naiskond. Kanada naiskond, kus oli vaid 4 mängijat kohal, ei saanud võistelda.

Korvpallis tuli esimeseks New Yorgi meeskond, teiseks Lakewoodi noored ja kolmandaks Connecticuti meeskond.

Kõik pallimängud toimusid eeskujulikes võimlais ja vihm ei saanud neid segada. Ainult Valguspidu toimus E. Maja saalis, kuna väljas olid istmed veel niisked.

Ujumisvõistluselt olid eriti silmapaistvad Treumuthi perede noored ja Piret Kreem koos Laine Tremuth'iga purustasid E. Mängude 50 m. rinnuli rekordi, aeg 41.4

Kergejõustikus oli 60 osavõtjat, kus silma paistsid vennad Grabbi'd, Vaher j.t.

Õhtusel Valguspeol jagati ka auhindu, kus USA Eesti Spordiliidu kuldteenetemärke said Kanadast Mai Kreem, Lakewoodist Eda Treumuth ja New Yorgist Harry Tarmo sportlikel üritustel kaasaaitamise eest paljude aastate jooksul.

Mai Kreem tõi ühtlasi tervituse Kanada eesti sportlaste nimel. Järgmisel päeval oli eestlaste kogunemine ookeani kaldale, et veeta ilusat päeva enne kojusõitu.

Osalt siirdusid noored New Yorki, et osa võtta lahkumispeost Rootsi ja USA/Kanada noorte vahel.

E. Mängud Lakewoodis olid eeskujulikult korraldatud väga abivalmis ja üksmeelsete spordijuhtide poolt. Tuleval aastal tahetakse eriti hästi korraldada XXV-dad E. Mängud, kuhu oodatakse suuremat osavõttu Kanadast.

EESTLASED MAAILMARAADADEL

◉ Tiit Heinsoo töötab Filippiinidel ühe USA firma viitsepresidendina. Tema abikaasa Kristi kuulus oma firma esindajana delegatsiooni, mis käis president Carteri juures Washingtonis käsitlemas välismaal elunevate ameeriklaste maksuprobleeme.

◉ Dr. Kaljo Mägi, õp. E. Mägi poeg lendas mõni kuu tagasi vabatahtliku sõjaväelasena eriülesannetega Koreasse. Samal ajal on tal võimalus oma magistritööd lõpetada poliitikateaduse ja ajaloo alal Marylandi ülikooli Korea osakonna juures.

◉ Rahvuskomitee esinduskogu liige Kaliforniast Viivi Piirisild oli kutsutud zhüriiliikmeks Granada Hills Kennedy keskkooli ajakirjandusõpilaste võistlusele kooli ajalehe toimetaja valimiseks. Toimetajaks valiti Nancy Sobel, kelle isa Roland Sobel on Eesti päritoluga. Ta tunneb peagu kõiki Eesti iseseisvusaegseid sportlasi ning tegutseb praegu televisiooni- ja filminäitlejana. Viivi Piirisild on Valley Press Clubi sekretär.

◉ Floridas toimus arstiteaduse eriteadlaste konverents kuhu oli kutsutud korraldava organisatsiooni, „Experta Medica" poolt üheks esinejaks dotsent dr. Ilmar Sulg Rootsist. Tema loengu teemaks oli „Cerebral Manifestations of Episodic Cardiac Dysrhytmias", mis käsitas südame ja ajutegevuse sõltuvust. Ettekanne valgustas haiguslike häirete mõju ajust südamele ja vastupidi. Dr. I. Sulg on teostanud sellel alal üle kümne aasta uurimusi. Enne Floridasse tulekut ta oli esinenud Soomes ettekannetega Põhjamaa Neuroloogia kongressil.

RISTSÕNA NR. 973

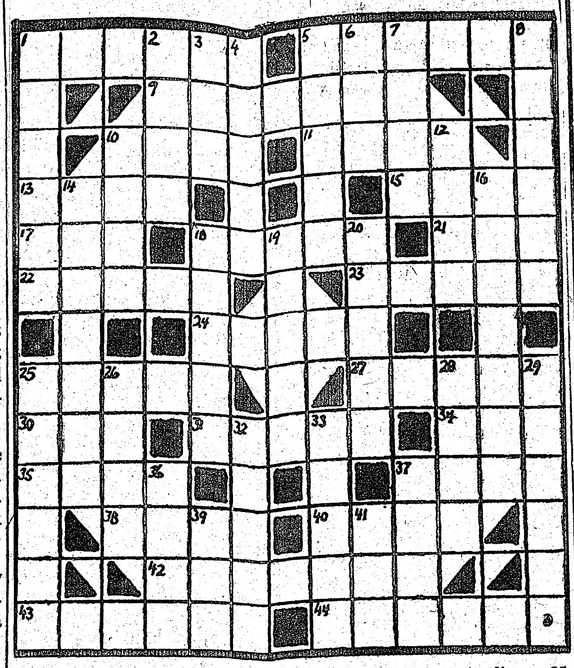

Põikread: 1. Linn Lääne-Kanadas, 5. Populaarne eesti koorilaul, 9. USA 20. saj. president, 10. Tallinnas 17. sajandil töötanud kunstnik, 11. Ühe mehenime prantsusepärane vorm, 13. Metall, 15. Mütoloogiline olend, 17. Loodusenähe, 18. Linn Jaapanis, 21. Kinnitusvahend, 22. Võluese „Kalevalas", 23. Mitte kõigil, 24. Põhja-Eesti suuremaid jõgesid, 25. Rühalik töötus, 27. Leht teatud andmetega, 30. Kolmikvokaal, 31. Alevik Läänemaal. 34. Amaa-... - Kasahhi pealinn, 35. Põllutööriist, 37. Poes müügil, 38. Asta Willmanni teos, 40. Tera, väike tükk, 42. Kardetav mereloom, 43. Noor abielunaine, 44. Sarvedega olend.

Püstread: 1. Usuline talitus, 2. Alati, 3. Sama, mis 21 põikridades, 4. Portsjon, doos, 5. Lennuki shassii, 6. Peen karv, 7. Linn Prantsusmaal, 8. Veelind, 10. Vedelikunõu, 12. Ema (murdesõna), 14. Orient, 16. Tumm, 18. Maalrivärv, 19. Ainult üks, 20. Kuulus itaalia viiulimeistrite suguvõsa, 25. Toidunõu, 26. Kaaluühik, 28. Alus, 29. Naiivne, 32. Mittevaimulik, ilmalik inimene, 33. Eesti ooperilaulja, 36. Tööstuspiirkond Saksamaal, 37. Osa ringist, 39. Kuu, 41. Araabia nimi.

RISTSÕNA NR. 972 LAHENDUS

Põikread: 1. Kreeka, 6. Jeekim, 10. Ovaal, 11. Kungla, 12. Aestus, 13. Esiteks, 14. Esto, 16. Pati, 18. Sool, 19. Epikuros, 22. Mõra, 24. Palavik, 25. Koostis, 27. Vesi, 29. Kalapaat, 32. Niit, 35. Osav, 36. Kino, 37. Pannood, 39. Tennis, 40. Rangus, 41. Mugul, 42. Lurjus, 43. Siiras.

Püstread: 1. Kukkel, 2. Ernits, 3. Kole, 4. Avasilmi, 5. Partner, 7. Eres, 8. Kutsar, 9. Mossis, 12. Akki, 15. Oodatav, 16. Puuslik, 17. Topis, 20. Paks, 21. Varas, 23. Õkva, 26. Oi noorus, 28. Etendus, 29. Kortel, 30. Lanner, 31. Alas, 33. Tiiger, 34. Mooses, 37. Pinu, 38. Dali.

RAAMATUID

müügil „VABA EESTLASE" TALITUSES	Hind $	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Liivaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	35
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Karin Saarsen — Lohengrini lal kumine	4.50	15
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	4.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	95
Leho Lumiste — Alamuse Andres — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kare ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
A. Käbin — Vaim ja muld	5.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20
H. Oja — Koputused eneses (luuletuskogu)	1.50	25
H. Oja — Tunnete purdel (luuletuskogu)	2.75	25
A. Küng — Mis toimub Soomes?	14.—	50
E. Sanden — Mitme näo ja nimega	12.50	50
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—	40
RAAMATUID LASTELE:		
Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

A. KADAK

VÕIMLEMISHARJUTUSI AUSAMMASTELE

2.

Eestimaa rüütlite lahtstaag pidas oma piduliku koosoleku samal päeval. Reeveli Linnavolikogu ja -valitsus tegid sedasama. Juubelikõnedes kinnitati partei ja rahva ühtsust, murdmatut truudust keisrihärrale ja omaaegse kapitulatsiooni suurt progressiivset tähtsust.

Tipptundideks kujunesid Suure Peetri vabastamine tekstiilkattest Heinaturul 29. septembril 1910. a. Turg ülendati platsiks, Heina asemele pandi talle Peetri nimi ja kuju ümber sagis kardavoisid, sandarme, soldateid, linna ja rüütelkonna aukandjaid ja ametnikke, aga ka muidurahvast. Uue Turu veresaunast ei olnud ju veel täit viit aastatki möödas.

Selle päeva õhtul ja veel 30. septembrilgi jõid härrad ja isandad oma peente prouade nähes ja nägemata prantsuse veini ja vene vodkat nii palju kui mahtus — ja küllap see alistajate ja alistatute suure ühtsuse pühitsemine oleks ehk järgmisse kuussegi ulatunud, kui mitte vägev torm Põhjast poleks jampsi lõpetanud. Torm oli orkaani taoline, pillutas puid küljeli ja tõstis majadel katuseid pealt, ajas laevu randa ja purustas planke ning aknaid. Aga oli veel Romanovitest tsaaride aeg ja ajalehed ei tarvitsenud teatada, et „elu linnas kulgeb normaalselt", nii nagu nad nüüd seda peavad tegema isegi pärast suuri maavärisemisi, sest dünastiata tsaarid loodusõnnetusi ei tunnusta. Uus ausammas, Peeter Peetri platsil, pidas orkaanile vastu, kuigi pärjad laiali lendasid ja need, mis ei olnud metallist, hoopis näruks muutusid vihmas ja tormis. Tol ajal oli Tallinnas monumente vähe, „Russalka" oli küll juba 7 aastat püsti ja jäi ka püsti 30. sept. 1910. a. tormis. Ta seisab veel praegugi, kuna Peetril oma platsil oli aega antud ausambana napilt 7 aastat ja lisaks veel mälestus- või mitmegi meelest häbisambana 5 aastat.

Tõsi küll, Peetrikultus Tallinnas oli palju vanem kui V. Bärenstammi kuju. Kandis ju sõjasadam, millele tsaarihärra Nikolai II oma käega põhjakivi oli pannud, Peeter Suure sõjasadama nime. Peeter Suure auhinnale purjetasid tallinlased igaaastastel regattidel. Selle auhinna võitis 70 aastat enne nüüd nii maailma-ajaloolise tähtsusega sündmuseks kuulutatud 1980. a. olümpiaregatti tolleaegne ja pärastine „Tselluloose" omanik ja direktor Emil Fahle.

Kalamaja surnuaia taga asuv endine Noblessneri laevatehas sai Peetri laevatehase nime. 1881. aastast alates oli tema väike elamu Lasnamäe kalda all Kadrina või Kadri orus. Uus kultus-ese (1910) keset laienevat ja kasvavat Tallinna oli eri tähtsusega ja pidi alamaile meelde tuletama, et tsaar on küll kaugel, aga ikkagi siinsamas.

Peeter, pikali!

„... kaaluda, kas ei tuleks Peetri kuju asemele mõni teine kuju seada." Sellise ülesande andis Tallinna Linnavalitsus oma Ehitusosakonnale 17. septembril 1919. a. Üheksa vahepealset aastat — Tallinna Peetri püstitamisest 1919. a. sügiseni — olid Vene Impeeriumile tolle ajaloolisel kujul lõpu teinud. Nikolai II oli tapetud ja bolshevikud püüdsid vaevaliselt, aga visalt ühendada kõigi maade proletaarlasi... Sõda peeti ka Eesti vabariigiga, tol ajal juba Vene maade peal, Tallinnast kaugel. Aga ikkagi oli ka Tallinnas palju tähtsamat teha kui ausambaid teistega asendada. Pealegi ei hooli eestlane samba-aust, temale jätkub sellest küll, mis meheteod kaasa toovad. Alles 4. juunil 1920. a. hakkas ehituskomisjon Peetri kuju asja arutama.

Punased olid siis juba Eestiga rahu teinud ja kaotatud sõja eest 15 miljonit kuldrublagi välja maksnud.

Komisjon otsustas üle noatera, ainult esimehe „raskema hääle" abil, Peetri kuju maha võtta, aga graniidist alus alles jätta; kivimüraka ümbrust kavatseti lillede istutamisega kaunistada.

Et Peetri asju 4. juunil 1920. a. arutama hakati oli ilmselt tõuke saanud 24 isiku (nii on dokumendis) kirjast Linnavolikogule ja -valitsusele. See kiri kannab kuupäeva 15. aprill 1920. a.

Selles tehakse ettepanek Peetri plats ümber nimetada „1920. a. Rahu platsiks". Alla on kirjutanud pärastised härrassotsid Karl Virma, Leopold Johanson, Hans ja Mihkel Martna'd, aga ka V. Ernits, T. Loik, J. Mikiver, J. Epner jt.

Ettepanek saadeti Linnavalitsusest „arvamuse avaldamiseks" taas ehitusosakonda. Selle Tehnika Nõukogu oligi ettepanekuga „täiesti päri", aga küsib, nagu poleks 17. sept. 1919. a. kirja olemaski: „Kuidas Peetri ausambaga toimetada?" (4. juuni 1920. a. vastus Linnaval. aprilli-kirjale).

Tehnika nõukogus avaldati arvamust, et Peeter tuleks Kadrioru lossi viia ja plats õige vana nimega taas Harju platsiks muuta.

11. juunil 1920. a. on Linnavalitsuse protokolli pandud, et Peetri kuju mahavõtmisega võib olla nõus, aga las ta siiski seisab seal seni, kuni leitakse midagi paremat asemele panna ... Selle parema hankimiseks pidavat haridusosakond ülemaalise korjanduse tegema.

5. juulil 1920. a. Haridusosakond seda asja juba arutaski. Uue „kuju" kohta ettepanekuid ei tehtud, aga Linnavalitsusele otsustati teatada vajadusest „läbi rääkida asjatundjatega", nagu näiteks professor Amandus Adamsoniga. Sellel koosolekul protokollitud sõnavõttudes on esindatud vabariigi intelligentide õige erinevad arvamused, kogu meie tollase „monumentoloogia" seisukohad.

Skulptor August Weitzenberg üteleb veendunult, et „... ei ole üldse sünnis monumentisi maha võtta". Aga arhitekt Eugen Habermann ei pea Peetri kuju hoopiski mitte ajaloolise väärtusega monumendiks, vaid väidab selle olevat kuberner Korostovetsi pugemisvaimu „demonstratiivlise sünnituse". Habermann ja O. Greiffenhagen soovitavad „... Peetert sadamasse asetada". Gottlieb Ney arvab hea olevat „rahva meeleolu uurida" ja otsustada selle järgi, mida „suuremad hulgad" soovivad. Peetri kuju on Ney meelest siiski ajalooline mälestusmärk, sest kuberner Korostovets on 50 aasta pärast unustatud, aga kurb „mälestus Vene valitsusest jääb"

Kahjuks ei olnud Ney ennustus õige; uusi Korostovetseid on tulnud idast kubinal, aga mälestuse asemel Vene valitsusest on meil see Vene valitsus ise.

Otto Kiesel ja Chr. Brüller, koolimehed mõlemad, peavad Peetri ausamba õigeks kohaks mõnd muuseumi. Brüller lisab, et etem on mõelda loovast tööst kui hävitamisest ... H. Ollik on veelgi konkreetsem ja soovitab kalli rahaga, mis kuju äravedamiseks kulub, parem juba Vabadussõjas langenute haudade eest hoolitseda.

Linnavalitsus kinnitab veel 21. veebruaril 1922. a. s.o. poolteist aastat hiljem, et ta jääb oma 11. juuni 1920. a. otsuse juurde. See kinnitus järgneb alamkapten Gustav Kirschbaumi ning advokaatide Harald Vellneri ja Harry Wismani taotlusele samast kuupäevast (21. II 1922. a.) lubada neile Peetri kuju omal kulul „ära korjata" — ja Provintsiaalmuuseumi viia. „Mõned" nimed ähvardavad kuju „dünamiidiga õhku lasta". See aga annaks põhjust agitatsiooniks Eesti Vabariigi vastu, nagu toimuks siin barbaarsusi ja rahvuslikku liialdust. Dünamiit ühelt poolt võib välja kutsuda sellesama teiselt poolt ... Viidatakse „... vene soost kodanikele".

Skulptor August Weitzenberg, pärastisest Kustas Utustest, saigi lõpuks see mees, kes „omal kulul" Peetri tõepoolest püstiasendist pikaliasendisse kamandas.

Vahepeal oli „lisaasjaolude" tõttu kerkinud veel üks Peetri „pärandi" probleem, millega seoses ausamba omaniku õigused ja kohused päevakorda tulid. Villem Ernits oli kuulda saanud, et hõbepärjad Peetri ausambalt olevat hoiul Vene kirikus. Ta andis asjale käigu ja 7. novembril 1921. a. oli siseminister Karl Eibund käsu andnud pärjad õige omaniku kätte toimetada. Õige omanik pidi olema Tallinna Linnavalitsus. Linnapea A. Uuesson on 15. novembril 1921. a. ministri käsu nurgale oma resolutsiooni pannud: „Välja nõuda ja raekotta hoiule viia." Seesuguse otsuse tegi Linnavalitsus veel samal päeval.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. EM. 3-4451
Õhtuti HI. 7-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

KAASMAALASED!
Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie diivanid ja toolid, vaibad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik
447-9834

SUVEMAJA MÜÜA
Baysville lähedal, Menominee järve ääres.
Helistada omanikule igal ajal tel. 839-3717

VABA EESTLANE

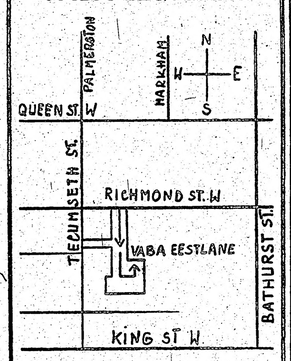

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks toll ühel veerul $3.25
esiküljel $3.75
tagaküljel $3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70,
Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

Õpetaja Heino Laaneots 50

26. augustil tähistab Montreali eesti ev. lut. Jaani kogudue õpetaja Heino Laaneots oma 50-ndat sünnipäeva. Viiskümmend aastat inimelus ei ole palju, et seda eriliselt märkida, kuid noore juubilari elus on nii mõndagi, mis väärib eeskujuna esiletõstmist.

Kui augustis 1944. a. N. Vene väed olid sügavale Eestisse sissetunginud, siis noor 16-aastane Heino oli küsimuse ees, mida teha — kas minna metsavennaks või astuda vabatahtlikuna sõjaväeteenistusse. Isa haual palvetades otsustas ta vabatahtlikuna astuda sõjaväeteenistusse, et võidelda Eesti iseseisvuse eest, nii nagu tegi ta isa Vabadussõjas. Värbamisbüroo juhatajale Pärnus meeldis noore Heino otsekohesus ja ta võeti, hoolimata ta noorusest, vastu ning juba järgmisel päeval oli noor Heino väljaõppe laagris Kloogal.

Septembris 1944 evakueeriti Kloogal asuvad üksused Saksamaale Neuhammeri õppelaagrisse. Sõja lõpufaasis kestsid Neuhammeri rajoonis õppused ja võitlused vaheldumisi. Kui saksa armee kapituleerus 1945. a. mais, said järelejäänud eesti üksused käsu taganeda läände läbi Tshehhoslovakkia, kus nendelt relvad ära võeti. Relvadeta mehi hakati peksma ja mõrvama. See tshehhide viha on läinud ajalukku „Tshehhi põrgu" nime all.

Tshehhide viha ohvriks langes palju eesti mehi. Noor Heino Laaneots viibis haiglas ravil ning suunati Taani eesti üksuse juurde, seega pääsedes „Tshehhi põrgust". Taanist läks ta teekond Saksamaale inglise sõjaväelaagrisse, sealt eesti põgenike laagrisse ning hiljem Inglismaale, kus tuli töötada teatav aeg põllutöölaagris. Leicesteris, kuhu ta hiljem asus elama, valiti ta 21-e aastasena kiriku nõukogusse ja pandi sealse pühapäevakooli juhatajaks.

Varsti saadeti ta Luteriiku Maailmaliidu poolt Ühendriikidesse selgitama kuidas riigist lahutatud kirikud oma usuelu korraldavad, eriti laste ja noorsoo töö alal. Tagasi tulles nimetati ta Inglismaa Luteriiku Noorsootöö keskuse majandusjuhatajaks (kus ta poeg nüüd peab seda ametit). Edasi lähetati ta üheks aastaks Soome noortejuhtide kooli. 1962-sel aastal sooritas sisseastumise eksamid Oxfordi ülikooli usuteaduskonda, kus lõpetas õpingud 1967. aastal. Ordineeriti õpetaja ametisse EELK poolt 1968. Oli kolm aastat pastoriks ühe ingliskeelse luteriusu koguduse juures Kesk-Inglismaal, olles ühtlasi ka selle piirkonna kirikute nõukogu esimeheks. Pärast õpetaja A. Tauli lahkumist Kanadasse valiti ta Põhja-Inglismaa koguduse õpetajaks ning 19. septembril 1976. a. Montreali Jaani koguduse õpetajaks, asudes ametisse 1. jaanuaril 1977. a.

Selline on lühidalt ühe edasipüüdja, distsiplineeritud, tasakaaluka ja abivalmis mehe elukäik. Hoolimata läbielatud vintsutustest on ta jäänud truuks eestlusele, ennast igati arendanud, oma haridust täiendanud, töötanud võõrsil, kuid säilitanud korraliku emakeele. Juubilari oskused ja kogemused noorsootöö organiseerimise alal on leidnud tunnustust noorte poolt.

Relvavennad Teisest maailmasõjast tervitavad ja õnnitlevad Sind täismehe ikka jõudmisel ja paluvad Jumala õnnistust ja armu Sulle ja Su perekonnale edaspidises töös ja ettevõtteis. Sa oled jäänud truuks oma isa haual antud tõotusele teha midagi Eesti ja eestluse kasuks, algul tegid seda relvaga, nüüd aga Jumala sõna ja palvega.

E. E.

BONUS DRAW AUG. 31

EKSTRA ÜKS MILJON DOLLARIT

100 10.000 DOLLARILIST PREEMIA-AUHINDA

31. augustil toimuvaks loosimiseks on Wintario piletid varustatud kahesuguste numbritega.

Regulaarne viiest arvust koosnev Wintario piletinumber koos seerianumbriga. Nende alusel on võimalik võita viis 100.000 dollarilist ja üle 90.000 väiksema võidu, mis on maksuvabad.*

Kaheksast arvust koosnev preemiate loosimise number. Kui teie piletil asuv preemia-number vastab täpselt mõnele loosimisel välja tulnud 100-le eripreemiate numbrile, siis võidate maksuvabalt 10.000 dollarit.**

MAKSATE ÜHE DOLLARI JA TEIL ON MÕLEMAD VÕIDUVÕIMALUSED.

*Baseerub piletite 96-le seeriale.

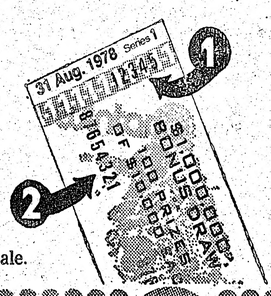

OSTKE OMA PILET JUBA NÜÜD.

Nende eriliste preemiate loosimiseks lõpetatakse piletite müük neljapäeval, 31. augustil, 1978 kell 6 p.l., et olla valmis preemiate loosimiseks.

Piletid müüakse kiiresti läbi ja seetõttu tuleb nende ostmisega rutata. Ostke oma pilet juba nüüd. Ning ärge jätke vaatamata ühetunnilist Wintario loosimise protseduuri, mis antakse televisioonis otseülekandes edasi Monmouth Township Arena'lt, Wilberforce'ist, kell 9 p.l.

**Nõudmiste esitamine on võimalik ühe aasta jooksul. Lisavõitusid ei ole.

wintario WE ALL WIN ONTARIO LOTTERY CORPORATION
BONUS DRAW

Kairo kitsad tänavad

Kairo ja Aleksandria vaeste linnaosad on poliitiliseks aegpommiks

Rahu püüdlused kahe Lähis-Ida riigi vahel on olnud viimastel kuudel üsnagi aktuaalsed, Kuigi need on praegu Iisraeli järelandmatuse tõttu katkenud, tehakse ometi uusi katseid ja sobitusi vaenuaja lõpetamiseks. Just Egiptus tunneb selgesti, et vaen on riigile väga raske taluda, mitte üksi sõjaliselt ja poliitiliselt, vaid ka majanduslikult.

Egiptuses on avaldatud uuemad rahvaloenduse andmed. Khalil Ibrahim pole võimeline neid lugema. Need andmed ainult kinnitavad neid raskeid olukordi, mis talle ja ta saatuskaaslasile on väga tuntud: Kairo vaeste linnaosad kuuluvad maailma tihedamini asustatud alade hulka.

Khalil Ibrahim elab naise ja kahe lapsega ühes ruumis. Enne neid oli kaheksa, aga neli last on abiellunud ja kolinud mujale. Kööki ei ole. Kõik ehituses asuvad perekonnad, keda on kokku viiskümmend hinge, kasutavad sama toaletti.

Ibrahim teenib oma leiba inimeste riideid triikides ühes väikses pesu- ja puhastusäris.

Rod al-Faragi nimeline linnaosa on selle kihava suurlinna kõige tihedamini asustatud osa. Muhameedlasest pühaku järgi nime saanud Rod al-Faragis on 100.518 elanikku ruutkilomeetril.

Võrdluseks olgu toodud, et New Yorgis on 19.122 inimest ruutkilomeetril.

Ibraham on 70-aastane, hammasteta ja lugemisoskuseta. Ta hääles ei ole kibedust, võib-olla sellepärast, et ta kogu oma elu on olnud vaene ega mõistagi igatseda teistsugust elu.

„Kui olin laps, siis sai head toitu veel odavamalt ja palju. Aga nüüdse aja lapsed ei kasva enam nii tugevaiks kui mina," ütleb ta oma kõrge vanuse saladuse põhjuseks.

Ibrahami naaber, Salah Hafez, kes müüb põletisõli tänaval tõugataval kärul, elab natuke paremais oludes. Ta on oma naisest lahku läinud ja jagab väikest ruumi oma pojaga.

Rod al-Farag ei ole Kairo vaeseim ega halvim linnaosa. See on ehitatud sel aastasajal ja seal on vähemalt kõlblikud majad, kuigi neil on raske majanduslik koorem maksude näol.

Viletsaim on kindlasti Bad el-Shareia vanas linnaosas müüride sisse surutud keskaegne hurtsikute linnaosa, mille tänavad on vaevalt mehe õlgadest laiemad.

Kairo agulid ja vastavad linnaosad Aleksandrias on poliitiline aegpomm ja raskeks majanduslikuks koormaks riigile.

President Anwar Sadat on seadnud oma tähtsamaks sisepoliitiliseks eesmärgiks uute elamute ehitamise ja avaldanud „tühimaade vallutamise" strateegia ehk uute asustuskeskuste rajamise ja neisse elanike hajutamise. Rahvaloenduse tulemused ei näita siiski sellise arengu poole. Kogu riigi elanike arv oli 38,2 miljonit, kellest 44% elab nüüd linnades. 1960. a. elas linnades 37% elanikest.

Teiseks majanduslikult sõltumatu maaelanikkond ja linnarahvas kulutavad aastati miljonite eest riigi toetusel toodetud elatistarbeid.

Valitsus pole enam kaua aega olnud võimeline pakkuma linnaelanikele küllalt tervishoidlikku ega liiklusteenindust, ei vett ega koole.

Egiptuse elanikkond on ummikusse aetud kolmele protsendile kasutuskõlblikust maast ja rahva iive on 2,5% aastas. Viimaste andmete põhjal on elanike juurdekasv võrreldes 60-nendate aastatega aeglustunud, aga asjatundjate arvates pole see sugugi kergendanud rahvakasvu poolt põhjustatud probleeme. Üle 31% elanikkonnast on alla 12-aastased. Täiskasvanute hulgas on lugemisoskuslikke 56,5%. 60-ndail aastail oli see veel 70%, näidates et olukord on märgatavalt paranenud, aga naistest on praegugi 71% kirjaoskamatud. Kuigi riigi poolt jagatakse õpetlikke juhiseid raseduse vältimiseks, pole sellest tegelikult kasu, sest ainult üksikud naised oskavad lugeda.

Uuest rahvaloendusest tuleb ilmsiks üks tähelepanuväärne seik:

neljandik kõigist abielualistest egiptlastest on vallalised. (Tüdrukud võivad abielluda 16- ja poisid 18-aastaselt). Vallaliste arv on kasvanud märgatavalt viimase kümne aasta jooksul.

Uurijad on leidnud, et põhjuseks on noorte majanduslikud raskused. Abiellunuil on raske leida korterit ja tuleb mõelda enne tõsiselt, kas on jõudu laste soetamiseks.

Manitoba embleemlilleks on alates 1960. aastast Prairie Crocus ehk Pasque Flower (Anemone patens var. wolfgangiana) — palu karukell (teisend). Levinud Euroopas, Siberis ja siin mandril Illinois'ist kuni Briti Kolumbiani. Taim on 15 sm kõrgune püsik (õied kõrgemad). — Kodumaal kasvab valgusrikastes, kuivades männikutes, liivastel nõmmedel, loometsades.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 24. augustil 1978 — Thursday, August 24, 1978

KIREV MAAILM

NEW YORK — Tulekirjades pani Times Square'ile keegi Ray Shain sildi: „Donna, kas tahad minuga abielluda? Ray." Olles kokku leppinud täpse aja, mil tulekiri vastava teatega hakkab kõrgehitusel jooksma, viis Ray oma Donna Times Square'ile. Kui Donna tulekirja nägi, langes ta üllatusest ja heameelest Rayle kaela.

TORONTO — 33-aastane mees tunnistas end süüdi sissemurdmistes ja vargustes, mida ta oli tahtlikult teinud selleks, et pääseda tagasi vanglasse. Tal oli kalduvusi narkootikale, mille omamiseks ta müüs varastatud esemeid. Ometi jättis ta varguse kohale oma kaardi ning asus ootama arreteerimist. Kuigi kohtus arvati, et ta vajab psühhiaatrilist ravi, anti talle soovikohaselt aastane varjupaik vanglas.

MOSKVA — Pravda väidab, et tegelikult olevat läänemaailm rikkunud inimõigusi ja Helsingi kokkulepet, kuna see on teostanud kampaania süüdimõistetud Shtsharanski poolt. See olevat „provokatiivne nõukogudevaenulik tegevus." Shtsharanski vanematele teatati, et nende poeg on viidud Moskvast ära Vladimiri vanglasse.

HELSINGI — Tänavune suvi on Soomes olnud lakkamatult vihmapilvede all. Vihma tõttu hästi kasvanud viljad on põldudel maas ning mädanemas. Vihmasajud pole lasknud ka heinatööd teha, niidetud hein mädaneb kaarel, teine pool on veel niitmata. Vihmade tõttu aga ennustatakse ja oodatakse head seenesaaki.

MEXICO CITY — Määratud õliväljad tulevad lähemas tulevikus ekspluateerimisele, kirjutab nädalaleht „Extra". Peale Mehhiko õliväljade, mille väljaarendamise pärast araabia õlisheigid on ülimalt mures, on avastatud, et õlimaaks on ka lõunanabapiirkond Antartika.

KOPENHAAGEN — Taani 13 juhtivat majandusmeest ja tehnikut on koostanud rapordi, mille kohaselt tuleb katkestamisele riigi poolt kavandatud 20 km pikkuse silla ehitamine kahe Taani suurima saare Själlandi ja Fyni vahele üle Suur-Belti väina. Tööd silla ehitamiseks on juba alanud ja valitsus soovis, et ka välismaised ettevõtted teeksid väljaantavatele töödele pakkumisi, mis läheks maksma üle miljardi dollari. Silla abil saadakse otsene maaühendus Taani saartele Jyllandi neemele jt Põhjamere rannikule. Nüüd on leitud, et silla ehitamine nõuab rohkem raha, kui Taanil on võimalik sillale varuda.

MAINZ — Rinnahoidja pärast tekkis Lääne-Saksamaal, Mainzis protsess, mille tulemusena USA armee peab maksma sakslanna Hannelore Nelsonile $15.000 kahjutasu ning tasuma $6000 kohtukuludeks. Hannelore, kes oli abielus ameeriklase Nelsoniga, niüid on aga lahutatud, võttis osa Mainzi linnapea pidulikust vastuvõtust USA kindral D. C. Martini sekretärina-tõlgina ja istus peolauas linnapea ning kindrali vahel. Kindral oli näinud, et Hannelore ei kanna rinnahoidjat ja et „need" olid iga kord hästi näha, kui ta kummardus või end pööras. Ta vabastas pärast vastuvõttu Hannelore päeva pealt. Viimane kaebas kohtusse, leides, et temale on ülekohut tehtud. Kohtus Mainzi linnapea tunnistas, et Hannelore oli riietatud täiesti „ontlikult" ja et ta siiski kandis rinnahoidjat. Hannelore ise ütles, et ta ei käi kunagi väljas rinnahoidjata. Kohus katsus pooli lepitada ja soovis, et Hannelore võetaks ametisse tagasi. Viimane aga keeldus ja ütles, et ta on rahul kahjutasuga. Kindrali kommentaar pärast protsessi: „Neetud kallid rinnahoidjad, mis nüüd Ameerika maksumaksja peab kinni maksma!"

Väike-Munamägi moodustab huvitava moreenkupli kodumaal Otepää kõrgustiku keskosas, Pühajärvest idas, väikese Nüpli järve idakaldal.

N. Liidule ennustatakse rekordsaaki

WASHINGTON — N. Liit võib tänavu saada rekordilise lõikuse, ennustatakse saadud tähelepanekutele toetudes Ühendriikide põllundusministeeriumis. Viimane suur lõikusaasta oli 1976, mil kogu saak tõusis 224 miljonile tonnile.

USA põllundusministeeriumi arvates jätkab N. Liit tõenäoliselt siiski oma suuri viljaoste Ühendriikidest, kuna ta vajab lihatoodangu tõstmiseks rohkem vilja loomasöödaks. Ministeeriumis arvatakse, et N. Liidu tänavune viljasaak on vähemalt 220 miljonit tonni.

Ühendriikide toorainete börsil on levinud kuuldus, mille kohaselt N. Liit soovivat ütelda üles oma viieaastase viljaostu lepingu. Põllundusminister usub siiski, et viljaostud on tänavu 19 ja tuleval aastal 16 miljonit tonni. N. Liit on lepingu kohaselt seotud kuni 1980-ni vähemalt kuue miljoni tonni vilja ostmisega aastati.

Meie huvides

Lõikame Tartu parteilehest EDASI alljärgneva õpetliku loo:

Janu oli. Üle tee märkasin ühe ukse kohal silti „Õllesaal". Sisenesin, istusin lauda ja viipasin kelneri.

„Kann õlut, palun."

„Õlut meil ei ole," vastas kelner tuimalt.

„Kas see siin polegi õllesaal?"

„On küll."

„Miks siis õlut ei ole?"

„Ei ole, ei ole..." osatas kelner. „On siis kerge terve päev igasugustele õlut ette vedada? Ühele kann, teisele kaks, ühte lauda viis, teise kuus... Nii võid õhtuks ära väsida. Pakume vaid õllesuppi. Mugavam meile, kasulikum teile."

„Palun siis üks õllesupp."

„Siia küll ei too. Ühe pärast mina küll vaagnat lauale tooma ei hakka. Minge aga sinna neljasesse lauda, seal on üks koht vaba."

Saali teises otsas istusidki kolm meest ja sõid midagi ühest kausist.

„Kas te taldrikuid lauale ei toogi?" pärisin mehi silmitsedes.

„Taldrikuid ka vaja... Too veel ühele uhkem kui teisele... Kellele neid pesta meeldib, nilgi tegemist küll."

„Õllesuppi serveeritavat juustukuubikutega," jätkasin teadvalt.

„Ega mina saa klientide vahel laveerides kandikul juustu tükeldada. Juustukera on seal laual, võtke nuga, tükeldage, kuidas tahate. Minu pärast või kuubikuteks."

Tundsin, et miski mu sisemuses löi kahtlaselt käärima. Neelatasin, enne kui jätkasin:

„Sooviksin siiski õlut."

„Õlut, õlut, muud nad ei tahagi... Tagasaalis on automaat," ütles kelner ja lahkus.

Tagasaalis oligi automaat. Võtsin kannu, panin ta, kuhu vaja, ja pistsin mündid pilusse. Aparaat turtsatas ja jäi siis vait. Õlut ei tulnud, raha ka tagasi ei saanud. Müksasin automaati. Kruusi kukkus zhetoon. Võtsin ta sealt välja ja lugesin kettakeselt: „Õlut ei ole". Teisel küljel seisis: „Sööge õllesuppi. Kõik teie huvides."

MADIS KINDSIGO
„Edasi"

Pilk Killamängude lava taha

Maakondade esindajate kriitikat ja arvamisi

Killamängude järelkajana toimus Killamängude juhatuse ja maakondade esindajate vaheline kokkutulek, kus arutati muu hulgas ka pidustuste korraldamisel esinenud puudusi. Anname allpool edasi maakondade esindajate arvamised ja seisukohad.

TALLINN-HARJU esindaja Merike Toomese tüütarlapse õlgadel lasus kõige rohkem silmapaistev Toompea ehitamine, kus toimus kogu ametlik tegevus. Merike leidis, et koosolekutel ei võetud noori kuulda, kuigi avalikult rõhutati, et noorte tegevusse rakendamine on äärmiselt oluline. „Laupäeva hommikul kästi mul Toompea torn halliks värvida, mida teiste abiga ehitasime ja H. Jaaguste abiga kivimustriliseks värvisime. See oli minu torn ja selle ümbervärvimine rikkus minu meeleolu täielikult! Aga üldiselt meeldisid K-mängud noortele."

MULGID olid vahepeal jõudnud koosoleku ära pidada ja nende esindajal Johannes Vihmal oli kaunis põhjalik ülevaade K-mängudest tehtud, mis teistel koosviibimise päevakorra teadmatuse tõttu ei olnud. J. Vihma ütles muu hulgas: „Killamängude nimi peaks nüüd kõigil selge olema ja selle üle ei taha enam keegi vaielda. Nii suurt vaimustust ja arutelu ei ole olnud kaua aega, mida see üritus andis. Kõigile meeldis maakondlikule alusele viidud üritus, mis oli uudne. Killamängude toimkond jäi kahjuks väikeseks, sest paljud olid tegevad samal ajal oma maakondades. Puudused olid sisemised, mis massile silma ei paistnud. Koostöö oli hea ja vaidlusi ei olnud. Norvelli kõne oli liiga pikk. Tulesüütamine üksmeelne ja meeldiv rahvale. Söögisaalis sabas seismine tüütas, kuid toit oli hea. Palju oli inimesi, keda varem üritustel näha ei olnud. Tarkade ennustustele, et Killamängud lõhestavad eesti rahva, tuleb ütelda, et nii sõbralikku koostööd ei ole nähtud ühelgi suurüritusel, kus üks maakond ulatas abistava käe teisele.

JÄRVAMAA esindaja Hilda Lepni teatas, et ta on oma muljetest juba V. E.-le kirjutanud. Tänas vaid juhust, et oli sattunud nii toredate noorte peale, kes päritolule vaatamata Järvamaa programmi nii huvitavalt esitasid.

VÕRUMAA esindaja A. Raag leidis, et organisatsioon lonkas. Üldkorralduses olid suured lüngad, kuid üldine tunne on, et kõik läks hästi läks.

VALGAMAA organiseerimine jäi hiljaks, omapära tutvustamine oli seotud takistustega ja kavatsetud programmi tuli viimasel minutil muuta, ütles Vally Johanson, Tegevuses oli 4 inimest, neist 3 noort. Noored leidsid, et maakondade omapärad olid neile väga õpetlikud. Organiseerimine lonkas ja külaliste eest hoolitsemine jättis soovida. Informatsiooni vahendajana sai ta alles päev pärast K. Mänge teada, et peakomiteel oli olnud isegi oma büroo Moonstonel. Programm oli natuke pikk ja ürituse nimi ei sobinud, kuna Killamänge seal palju polnud.

VIRUMAA esindajat esindas mulk V. Libe, kes kõneles peamiselt korraldamise raskustest lühikese aja tõttu, mis tekkis „Viru vanema" eemale jäämisega viimasel momendil. Kuid tänu heatahtlikele inimestele — ka väljaspoolt Virumaad, õnnestusid virulaste püüded ülihästi.

LÄÄNEMAA esindaja Roman Marley leidis, et K-mängud oli hea ja kena üritus ja on kuulnud ainult head neilt, kes seal olid ja ka neilt, kes sinna ei saanud tulla.

HIIUMAA esindaja Ludwig Vahtras ütles, et K-mängud olid hästi õnnestunud ja igaüks pani välja oma parima ja paremini parimast enam teha võimalik ei ole. Soovitas aga tulevikus teisiti teha. Ka priipiletitega paremini organiseerida.

SAARLASED Ärni Kääriđi eestvedamisel nägid K-mänge vanade traditsioonide edasikandjatena, kuid killamängud jäid tegemata. Tahab, et samas vaimus edasi tegutsetakse ja juba lähemal ajal.

PÄRNUMAA võttis omaks mõned etteheited ja maakonna esindaja ütles: „Aga u. is te ootate ühest ranna- ja sa amalinnast?" Pidustusi tuleb siiski pidada maakondlikeks, sest killamänge kui niisuguseid ei olnud.

ETNOGRAAFILISE RINGI esindaja Egbert Runge leidis, et 3000 inimese kokkutoomine oli hea algatus, et meie keelemurdeid, omapära ning toite tutvustada.

FILATELISTIDE SELTSI esimees Henn Mäeste teatas, et Killamängude ümbrikke ja marke on sadades eksemplarides müüdud ja sellega on see üritus ajalukku jäädvustatud tulevastele põlvedele. Ka Tallinna Filatelistide Seltsile on neid saadetud.

PROGRAMMI KOORDINEERIJA Anne Tüll andis tõetruu pildi noore ametikandja vaatevinklist, mida tuleks võtta väga tõsiselt tulevikus taoliste ürituste korraldamisel noorte kaasatõmbamiseks. Anne Tüll ütles, et kahjuks kadus palju tema entusiasmist koosolekutel, kus puudus päevakord ja kus kõik logises. Vaatamata sellele õnnestusid K-mängud üle ootuste hästi, tänu maakondadele, kes andsid noortele midagi uut. Tuli esile uusi võimeid ja talente. Tulevikus tuleks rohkem noori siduda maakondlike pidustuste tegevusega. Võimalus õppida midagi meie rahvamängudest puudus. Rohkem rõhku tuleks panna keelemurretele. See äratanks noortes huvi keele vastu. Õhtuses kavas, tänu Toomas Metsalale, oli rohkelt noori. Kuid tantsupõrand oli täiskiilutud ja suur osa noori lõbutsesid parkimisplatsil lõkke juures laudes.

TRÜKISTE „DIREKTOR" Lembit Pihlberg soovitas koostada broshüüri, mis tutvustaks maakondi nende omas murdes, et noorte huvi selle vastu laiendada.

Lõpuks tänas Robert Kreem kõiki üteldes: „Käik Killamängude Eestisse andis meile tunde, et oleme kõik eesti rahvas, igaüks kiill erinev, kuid kõik kokku oleme eestlased. See tunnetus on arusaamist leidnud järgmises generatsioonis."

*

Killamängude „propagandaministrina" tahaksin tänada meie ajakirjandust, kes nii abivalmilt Killamängude edule kaasa aitas. Samuti maakondade esindajaid ja juhatuse liikmeid, kellega koostöö oli sõbralik ja tihe. Üksteise mõistmine ja abivalmidus valitses algusest lõpuni. Kahjuks jätsid meie ametlikud koosolekud palju soovida. Puudus pea alati päevakord, kuigi valitses üksmeel. Ideid oli liiga palju, kuid praktilisus jättis soovida.

Killamängude originaalne siht, anda noortele rohket tegevust, et neid eemale hoida meie välisüritustel traditsiooniks kujunenud „öllepruukimisest" jäi täies ulatuses saavutamata. Saavutasime aga palju enamat. Leidsime uue mooduse anda torontolastele sisukas suvine suurüritus, mis meeldis eriti noortele ja tekitas neis suurt huvi meie rahva omapärade ja keelemurrete vastu. Veendusime ka, et meie hulgas on võimelisi noori. Anne Tüll ja Merike Toomes andsid suure panuse ja näitasid, et neil on eestlaste vastupidavust ja jonni asju lõpule viia. Telgitaga oli mitmeid noori. Nimetaksin Andres Truuverti ja Harri Mürki, kes lõid käed külge viimasel minutil tekkinud töödele suure vaimustusega.

Ilmselt jäi midagi pooleli, midagi jäi tegemata, mida peame tulevikus kindlasti tegema. Paremini tegema. Meie maakonnad on organiseerumas ja tugevaks kasvamas. Meie noored näitasid, et nad on võimelised juhtimise oma pihku võtma.

Mis puutub nimesse, siis tekitas see palju asjatut lõhestust ja selle nimega edasi minna ei tohiks. Killamängude EMA sünnitas terve lapse ja sellele lapsele tuleb panna iseseisev nimi, mis meelduks kõigile. „Eesti Maapäev" oleks võibolla palju sobivam.

VALLY JOHANSON

Kevadine „World Literature Today"

Iga uus „World Literature Today" (WLT) number tekitab uudishimutseva teadatahtmise: kuidas on meie kirjandusteadlane ja luuletaja Ivar Ivask selle kujundanud. Iga kord on tal eestlasist kirjandushuvilistele mõni uudis: eesti raamat, mis on jõudnud selle internatsionaalse ajakirja veergudele.

Tavaliselt on iga number keskendunud mõne tänapäeva nimekaima loojaisiku tutvustamiseks. Kevadine number on andnud ruumi aga hoopis laialdasele ainevalikule. I. Ivask ise tutvustab Neustadt'i internatsionaalse kirjandusauhinna laureaati Czeslaw Milosz'it; Milosz on Poola luuletaja, kes on sündinud Leedus ja kelle loomingus on jälgi leedu müstitsismist (elab praegu Am. Ühendriikides).

Artiklite osas on tehtud kokkuvõte Nobeli 1977. a. laureaadi ja „viimase romantiku" Vicente Aleixandre elust ja loomingust käsitletakse kirjanduse tõlkeprobleeme läände ja itta, tutvustatakse maori kirjandust, shoti laulikut, ukraina kirjandust ja uusi saksa draamateoseid ning muid tänapäeva kirjanduses ilmnevaid aspekte. Möödunud 1977. a. maailmas surnud kirjanike hulgas on nimetatud ka Arthur Adson ja Karl Ristikivi.

Retsensioonide osas on seekord soome-ugri ja balti keelte rubriigis V. Terras vaadelnud Ilmar Jaksi viimast novellide kogu „Augeiase tallid". Kriitik leiab et Jaksi looming on hea näide väls-eesti proosast, kus on tähelepanelik silm miljööle, psühholoogilisele kujundamisele ja täiesti sentimentaalsusetusele jutustavale toonile. Kuigi kirjaniku aine on Rootsis, on pagulase sidemed kodumaaga siiski mitmekihilised, kuigi patriootilised fraasid eilsest kõlavad ikka rohkem tühjadena. Lõpuks leiab kriitik, et I. Jaksi paremad novellid on väärt tõlkimiseks.

Teistest baltiainelistest raamatuist on E. J. Czerwinski vaadelnud möödunud aastal ilmunud kolme balti rahva näidendite ingliskeelset teost „Confrontation with Tyranny: Six Baltic Plays", leides et see on hea antoloogia, kus näidendid on väljapaistvad kirjandusteosed. P. E. Rummo töö „Tuhkatriinumängu" puhul ta imestab, et balti kirjanikule on antud nii palju tegevusruumi, mis on palju suurem kui vene kirjanikel. Kui sellise teose kirjutanuks mõni venelane või tshehh räägitanuks „sulailmast". E. Vetemaa „Illuminatsioone" peab kriitik kuuest tööst kõige julgemaks, kuna sotsialistlik realism ei nõustu pessimismiga ja teeb kokkuvõtte, et sotsialistlik realism pole kunagi selline olnud naku E. Vetemaa teoses.

KLAVERI JA TEOORIA TUNNID
alates 15. septembrist
pr. REET MARTEN-SEHR
B.A., B.Ed., B.F.A. muusikas
254 Hillsdale Ave. E (Peetri kiriku lähedal) ● Tel. 484-0495

Killamängude tegelaste väljasõit

Killamängude peakomitee palub kõiki neid, kes sellele ühisüritusele ühel või teisel viisil kaasa aitasid, teha sõit „Oma Saare" Lihulinna linnusesse pika nädalalõpu laupäeval, 2. septembril. Väljasõidu mõtteks on muljete vahetamine ja vabategevus. Kaasa võtta muusikariistu, laulikuid, sööki, telke, paate jne

„Oma Saar" on umbes 100 miili Torontost idapoole sõites 401-ga kuni Hwy. 30, mis läheb lõunapoole läbi Brightoni (otse). Tee lookleb siis vasakule. Ületada Murray kanal ja hoida vasakule, peateele. Pärast mõnekilomeetrilist sõitu stop sildi juurest tuleb otse edasi minna peateelt ära. Seda mööda umbes kilomeetri pärast keerata kahe maja vahelt paremale ja siis natuke edasi valge maja juurest vasakule, mis viib Lihulinna. „Oma Saar" on Gardenville külas Prince Edwardi maakonnas.

Haavatud kuubalased ravil Krimmis

Ametlikud allikad Pariisis teatavad, et Ogadenist on viidud ravimisele N. Venemaale, Krimmi, sajad kuuba sõdurid ja ohvitserid, kes saanud lahinguis haavata. Neid ei saadetud Kuubale, kuna seal oleks äratanud suurt tähelepanu suure arvu haavatute saabumine Aafrikast, kus kuubalasi ametliku jutu järele „ei olevat".

Täpsemaid teateid kuubalaste ohvrite kohta Etioopias ei ole veel saadud. Üldse on kuubalasi Aafrikas autoriteetseil andmeil 40.000 meest, mis moodustab kolmandiku Kuuba sõjajõududest. USA andmeil oli 40.000 mehest Etioopias 15.000. Nende kaotusi Etioopias ja enne seda Angoolas arvatakse ameerika luure andmeil mõnestsajast mehest kuni kahe tuhandeni.

Nalja

Küsimus: „Üks lennuk kukub alla. Hukkunute hulgas on Brezhnev, Husak, Kadar ja Gierek. Missugune rahvas leinab kõige enam."

Vastus: „Ida-Saksamaa, sest seltsimees Honecker polnud lennukis."